Број 72 У Новом Саду, у недељу 28 марта 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Ускрс!

Божић је празник мира... Он нам показује невино новорођенче; испуњује душу миљем и стишава страсти. Слама, измирна, тамјан, звезда, а из отвореног неба поју анђели: Слава Богу на висини, а на земљи мир међу људима!..

Како је потребан за душу човечију мир, како му је потребан — Божић!

Ускрс је празник живота, препорођаја, преврата. Ускрс нам показује: трнов венац, Голготу, смрт, гроб. Овде нема измирне и тамјана. Него се помрача сунце, земља се потреса, а зидови храма пуцаху на поле. Па онда живот, који ускрсава из тог мрачног гроба. Снагу, која одгурује тешки камен, који је требао да остане непомичан за сва времена. Светлост, пред којом се разбегла оружана стража... Ускрс!

Како је потребан за душу човечију онај свежи дах, који оживљава и подиже?! Како ли нам је потребан Ускрс?!

Шта ли би било од нас, да после зимњега мира не заструји пролетњи дах?! Онај дах, који креће природу из мртвила и изазива живот. Пролеће је ускрс за природу; ускрс је за човечију душу — пролеће. Зато и јесте Ускрс празник живота, препорођаја, преврата.

Не помишљам на насиље. Христос је рекао: Тури нож у корице! Човечанство је највише постигло бескрвним препорођајем. Свет је ишао путем, који му прописиваше природа.

Јер ко је тај, који може да заустави природу?! Горе у облацима, доле у земљи, или напослетку на самој земљи?! Ко је тај, који може да заустави напредак, да сарани осећаје људске?! Ко је тај, који може да метне у гроб право народа, кад се то право оснива на природи?! Човек може да изазове Велики Петак, али то је све. Он не може да спречи Ускрс.

Истина, ужасна је слика Великог Петка. Не мислим на осуду невинога. Ни на трнов венац. Ни на саму смрт. Има и од тог страшније. — Кад воде Христа на Голготу, он поклеца и пада под теретом тешкога крста. Дижу га! И то је, видите, најстрашније! Дижу га они, који ће после да га распну. Дижу га, да би стигао до Голготе, где ће да поделе хаљине његове и да га убију. Дижу га, јер му тамо још не прописаше да умре.

Страшно! И та страхота није само између Јерусилима и Голготе. Гледајте Стару Србију и Македонију, где поклече и паде под теретом тешкога полумесеца. Дижу је реформама. Дижу толико, да доспе до Голготе, јер јој још није срачуњено да умре, ни да поделе хаљине њене...

Но има живота и иза Голготе и Косова. Ускрс! Та шта би мученици, да не слушаху о Ускрсу?! Или може бити и да не знамо зза Ускрс, ми смо нешто налик на ускршњу причу донели собом на свет, као што смо донели крв срце и мозак..

Ал можемо ли да верујемо у Ускрс? Има ли права да верује у то наш данашњи јадан,, сраман нараштај?! Погледајте у свих пет, управо у свих шест делова света, што их XX. век познаје, и ви ћете свуда видети у место људи, само неке бледе пузавачке сенке. Зар такви да дочекају Ускрс?! И зар да човек не очајава?!

Не! Велики је наук у ускршњој причи... Кадаи хватају Христа, крај њега су само два апостола, остали су побегли у ноћ... И од оте двојице, онај јачи, три пут га се одрекао, пре но што је још наговестио петао зору.

И говори прича: Кад је апостол Петар престрављен Христовом смрћу изашао кроз капију јерусалимску да бега у бестраг, учини му се да види пред собом Исуса. А Исус мирно и достојанствено корача, а на леђима му тежак крст, на коме су га распели.

— Куда ћеш Господе? Пита престрављени апостол.

— Идем Петре у Рим, да се и тамо дадем распети!

Читајте историју апостола! Једна реч, једна мисао, једно провиђење, довољно је, и данашње кукавице постају сутра јунаци, дивови, мученици, који страдају као Христос, а преображавају свет...

Ви који рачунате на малаксалост и кукавиштво народа, пазите да се не преварате!

А ви који сте клонули, надајте се! Христос васкрес!

J. T.

Нови Сад, 27. марта.

Балканско питање. У овај мах све су очи Европе наперене на Абацију, где су се састали гроф Голуховски и талијански министар спољних послова Титони. При овом састанку биће и талијански посланик на бечком двору, кнез Аварна. Упада у очи, што талијански министар спољних послова плови у Абацију на великој ратној лађи „Догали“.

Ма колико да полузванични листови говоре, да ће на овом састанку бити речи и о трговачком уговору између Италије и Аустро Угарске, па онда о талијанском иридентизму, нико у то не верује. Овај ће се разговор и преговор тицати једино — Балкана. Оно друго ће бити само форма.

Ми смо донели у јучерањем броју „Заставе“ извештај из Славонског Брода, да тамо пролази све једнако наша војска за Босну и Херцеговину. Истина, да се поједине регименте мењају, али много војске одлази у Босну, а мало се враћа. У том погледу упућујемо на наш најновији брзојав из Брода, који је врло занимљив. Истина ствар се представља полузванично као врло невина, али је истина да овако размештање до сад није било као ни многог другог чега.

„Фигетлен Мађарорсаг“ и други листови не верују у оно, што уверавају полузванични извештаји. „Фиг. Мађ.“ вели: „Из многих припрема виде се знаци, да се Аустро-Угарска спрема на продирање на Балкану. И стрепимо, да ће се наша слутња испунити.“

Да се нешто крупно спрема „за сваки случај“ јасно је. Само хоће ли наступити тај случај, то ће се брзо показати. Какву ми имамо дипломацију, од ње се може очекивати — свашта.

ПОДЛИСТАК.

Страсна седмица.*)

Ућуташе звона, као заливена,
Недеља је страсна, то је песма њена.

Ћутање се болно кроз све душе грли;
Где су гласи звона, зар су изумрли.

Ћутање је ово, али није немо,
Ми се досећамо, ми га разумемо,

Откад нам се црква на Христу оснива,
То пред васкрс увек, увек тако бива,

Осетимо и ми трновац на глави,
И кроз наша ребра јурне млаз крвави,

Ал нам муке шапћу: не губи стрпљење, —
За неколико дана биће Васкресење,

Славиће га љубав, славиће га слога,
Свако, ко се каје са небратства свога.

А анђелски гласи са висине брује:
„Јест, тако се само Богу умилује.“

Зм.

*) Са великим задовољством доносимо ову Змајеву песму. Он беше после Божића оболео и о здрављу његову ширили су се суморни гласови. Данас се предигао и подигао те написао пандан својој најновијој божићној песми: „Боже“. — Ову ће красну песму већ и као знак Змајева опорављења поздравити српски свет, и радовати се што може да г-поздрави са: Христос Васкрес! (Ур. „Заставе“.)

Ускрс.

Природа је очи свела,
Изнад свега покој влада,
Почивају даљна села,
Мир се шири изнад града.
Ноћ расула густе власи;
Са Смрћу се Живот мири,
Сјај кандила небо краси,
Спокојство се земљом шири.

На Истоку још не руди,
Нит што квари снове мирне:
Поланама ветрић блуди —
Лист и травку овлаш дирне,
По том друго место бира
Да од себе даде јава;
На цвеће се роса збира,
У даљини шума спава.

Опустели људски пути,
Преливене њиве златом,
На гранчици славуј ћути,
Поток бежи са шапатом.
Сти у тами гора црна,
Не чује се шумор грања,
Спава стадо, јелен, срна,
Крвожедни тигар сања.

И без силе и без власти
Спе силници света цела;
Почивају људске страсти,
Почивају мисли, дела; —
Одмара се Злоба сама —
Мржња, Пакост — Живот спава...
У том часу трне тама,
Помаља се зора плава.

Надимљу се Надом груди,
Догађа се света тајна:
Из поноћне ниче студи
Нова вера — зора сјајна...
Радује се божје стадо —
То је тренут светог јава:
Спас, који је за нас страд'о
Сад из мртвих васкрсава...

М. П.

РАТНО БОЈИШТЕ.

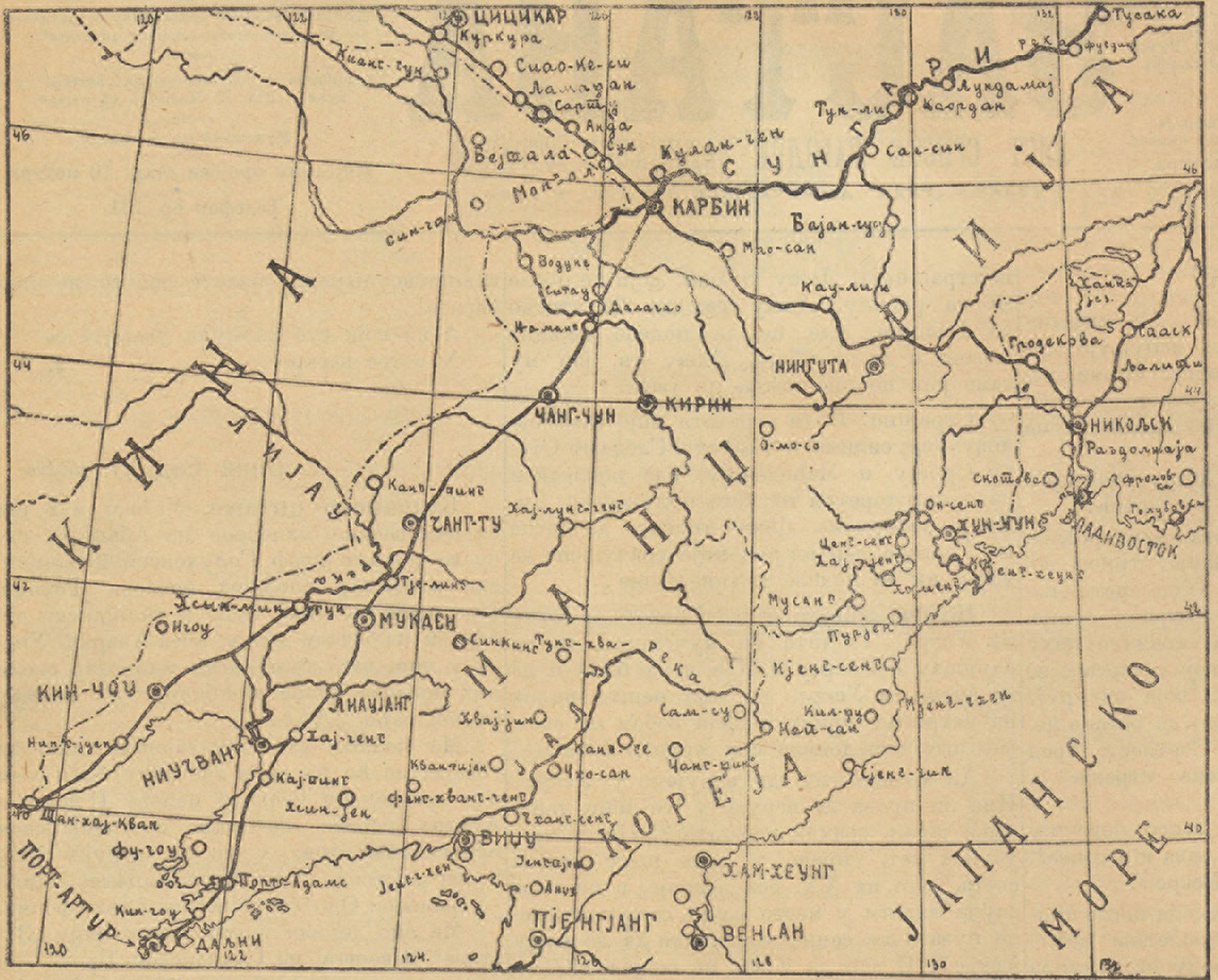

Да би наши читаоци имали јаснију слику о стању на руско-јапанском бојишту доносимо ову нову мапу. На њој се види кореанско место Виџу, где су се Јапанци већ учврстили. Огуда па дуж реке Јале покушаће јапанска војска да извојује прелаз у Манџурију. Но како је та војска слаба, то Јапанци смерају да другу војску искрцају у Таотунгу ил Такушану. То су пристаништа на Лијаотунгу више Јенгчена према Ниучвангу. Тиме би заишли руској војсци с бока. Осим тога Јапанци мисле трећу војску своју да искрцају у Инкау ил Ниучвангу. Инкау је испод Ниучванга управо пристаниште његово. Но оба ова последња плана моћи ће Јапанци извести успешно по себе, ако прво онеспособе ил униште порт-артурску флоту Главан логор руске војске налази се у Лиаојангу. Као што се види, одатле је врло згодно, да се војна оделења шаљу у Ниучванг и у Токушан ил Таотунг, па и на Јалу. Прелаз Јапанаца преко Јале тим ће сад теже ићи што се лед кренуо. а Јала је доста широка. По свему томе изгледа да ће још доста времена проћи, до озбиљнијег судара, а то Руси управо и хоће. Што се то касније буде десило, тим је по Јапанце сигурнија пропаст.

Руско-јапански рат.

Јапанци су дошли на суву до реке Јале. Кореја је сасвим у њиховим рукама, јер су се руске извиднице повукле, чим су измериле снагу и правац јапанске вој ске. Јапанци имају у Кореји једну армаду од прилике 40.000 бораца. Друга армада је дошла на 40 лађа испод Виџу-а, близу ушћа реке Јале и хоће да се искрца код пристаништа Јогампо Трећа њихова ар мада, требала би да се искрца негди око Ниучванга и зађе руској војсци с бока, која је код Лиаујанга.

Руси су одавна говорили, да ће Ја панци покушати да овако ураде. али се до сад још не крећу. Њихова флота из Порт-Артура није до сад покушала да нападне јапанске лађе које донесоше војску на ушће реке Јале. Та се војска сад искрцава, и то ће трајати 10 дана. Хоће ли за то време учинити нешто руска флота видеће се. Најновије брзојавне вести говоре да је руска флота изашла из Порт-Артура и сударила се с јапанском флотом, но те су вести још непоуздане.

За сад понајвише изгледа, да Руси не траже бој на мору. Њихова главна флота, кренуће се тек доцније у источну Азију, а донде мисле да побију Јапанце на суву, и онда ће тек здружити сву своју флоту, побити се с Јапанцима на мору и превести своју војску у Јапан. Но руски заповедник флоте код Порт-Артура Макаров, врло је нестрпљив и лако може да се побије.

За сад је главни руски план у томе, да чувају манџурску железницу, јер им туд долази војска, за тим да пазе на Кину, да се она не побуни.

Ако то постигне, добила је. Рат с Јапаном, то је питање времена; оно друго иде пред тим. Отуда долази да Русија ни данас нема на Јали где треба Јапанци да пређу, више 15—20.000 војника. . . Има вести да се повукла са границе и да су јапанске предстраже прешле реку Јалу. Али сваки дан доноси Русији нове снаге, и она удешава, да главна битка буде онда, кад је њој по вољи. А њена лозинка гласи: Што доцније, тим боље!

Најновији извештаји са бојног поља ови су:

Шангхај. Руси су код ушћа реке Јале и код Такушана подметли у море мине. Јапански бродови морају бити веома опрезни, да не наиђу на те мине.

*

Сеул. Јапанске теретне лађе, око 40 на броју, а има их и врло великих, стигле су код ушћа реке Јале. Њих ће искрцати испод и изнад Виџу а, на разним местима Кореје.

*

Лондон. Јапанске предстраже које су стигле до реке Јале, јављају да су руски шанчеви с оне стране реке Јале врло раздалеко, те ће тешко моћи помагати један другог. (Значи има их мало тамо.) До од судне битке још дуго неће доћи. — Руски главни заповедник Куропаткин прегледао је војску у Нијучвангу. Има је 5000. Војници су сви у добром стању.

*

Варшава. Јављају поуздано, да ће руски цар Никола II. отићи на бојно поље, чим буде довољно руске војске на бојишту. Прво ће у Иркуцк, у престоницу Сибирије, а доцније ће тек у Манџурију (То је обичај руских владара, да иду на бојиште. И цар Никола I и цар Александар II. и цар Александар III. (док је био престолонаследник) чинили су то.)

*

Лондон. Русија је поручила 12 лађа, које пливају под водом. Кад те лађе стигну, промениће се положај Руса на мору, И руска балтијска флота, која ће поћи месеца јула на бојиште, имаће неколико подводних лађа. Руска флота која ће се кренути из Кронштата, има 8 великих панцерних бродова, 11 крстарица и 40 торпедњача.

*

Петроград. Два ескадрона најбољих руских козака, (амурских и уралских) јавили су генералу Куропаткину, да ће нестати за неко време с бојишта. Значи да хоће да зађу непријатељу за леђа. Јапански коњаници никад до сад нису смели да се упусте у бој ни с најмањим козачким извидницама.

ХРИСТОВА ПАРНИЦА.

У животу Исусовом најбурнија беше последња, велика недеља, а између нагомиланих догађаја неоспорно је најзанимљивија његова парница, вођена пред чивутским великим саветом и римским намесником

Свечани улазак Христов у Јерусалим, који је пратња Христова, ученици Христови и силан народ јерусалимски поздравио са бурним одушевљењем и усклицима „Осана сину Давидовом“, збунио је грађане јерусалимске, а понајвише свештенство. И познаше одмах опасност, коју им Исус могаше нанети. Бојали су се, да ће Христос подићи народ против старе вере и старих установа, а ако постигне, да створи расцеп у народу зацело ће тим изазвати у римских власти подозрење и неповерење. Зато је судбина Исусова већ онда, када је као месија свечано ушао у Јерусалим, била решена. Он није смео више жив изаћи из Јерусалима. То је Исус знао, зато је и прорекао, да ће у Јерусалиму умрети.

Чивутско би свештенство брзо свршило са Исусом, да се није бојало побуне силних присталица Христових, који дођоше у Јерусалим на празник. Зато су се договорили, да ће пре празника — због краткоће времена — оставити Христа на миру, али чим прође празник и чим се сакупљени народ разиђе, одмах ће метнути шаке на њега. Исус би дакле још целе те недеље био слободан, да није Чивутима у помоћ дошао један од ученика Христових издајник Јуда Искариотски.

Јудина сва улога беше, да означи тачно време и место, где могу Христа самога ухватити. За друго им Јуда није требао. Јер су Чивути могли, да су хтели, Христа ухватити у свако доба, али то би се могло догодити само пред великом јавношћу, пошто се Христос само на јавним местима и зборницама кретао и тамо своју науку проповедао, што за њега беше највећа одбрана; ноћи је пак проводио Исус вазда изван града.

Јуда је непрестано вребао згодан час и место, па да Христа ухвате.

Када је Христос у четвртак у вече свршио са ученицима последњу, тајну вечеру, и пошто беше већ доцне, није хтео ићи у Витанију да ноћ проведе, но је решио, да преноћи у врту Гетсиманији. — Јуда је увидео, да ће то бити најзгоднији час, да Христа ухвате. Још то вече је за време вечере отишао заповеднику црквене страже и саопштио му је место Исусовог боравка. Зна се за Јудин пољубац и на који начин Христа ухватише.

Чивутски казнени поступак наређује, да ако ученик хоће, да правда свога учитеља и то пријави суду, место му је међу судијама, одакле може бранити оптуженика.

Па зашто није ни један од ученика Христових вршио то своје право? По свој прилици зато

јер нису имали довољно времена, пошто је ова парница, тако рећи, на дохват вођена и окончана. А Јуда? Зашто он у даљем току догађаја не игра никакву улогу? Зато, јер он није имао више речи. По казненом поступку чивутском, кад је ученик хтео да сведочи против учитеља — његову тужбу суд није смео саслушати. Зато о Јуди и нема више говора.

За казнене ствари имали су Чивути тростепени суд; први се састојао из 3, други из 23, а трећи из 71 члана. Последњи се звао велики савет, а други мали. Тежи преступи и они — који су повлачили за собом смртну казну, спадали су у делокруг великог савета. Овај је савет заседао већ рано изјутра после прве молитве а трајао је до увече. Довољна је била беспрекидна присутност 23 његова члана, па да правомоћно суди.

Ноћно преслушање Христово свакако треба разликовати од расправе ујутру. И евангелије поставља разлику у томе. Ноћни претрес имао је задатак, да приуготови све за расправу у јутру.

Цео поступак је отештавала околност, да је ноћу врло тешко било наћи „сведока". А по њиховом закону само искази двају сведока, који се подударају, беху од пресудног значаја.

Наскоро за тим нађоше се два сведока, који беху чули речи Христове изговорене приликом очишћења храма, а које по њиховом исказу гласише: „Порушићу цркву и за три дана ћу је поново сазидати". Ове речи имађаху сумњиво значење. Ни саме евангелисте се не слагаху у тумачењу њиховом. По једном је Исус Христос тим речима мислио на зидану цркву, а по другом на своје тело. Прави смисао тих речи по евангелисти Јовану, схватили су ученици тек по васкресењу Христовом.

Но те речи беху довољне, па да се Исус стави под оптужбу и осуди. „Обесвећење" храма беше код Чивута велики грех. Једанпут су и пророка Јеремију због тога оптужули, а првомученика св. Стефана су због тога каменисали.

Колико су Чивути на том незаконитом ноћном претресу Христовом хтели играти улогу законитог суда, казује то, што је првосвештеник, верно уобичајеном законском поступку, после подигнуте оптужбе против Исуса запитао га: „Шта имаш да кажеш на оптужбу? Имаш ли какву одбрану?" Но Исус на ово није ништа одговорио. Могуће с тога, што није признавао надлежност овог навови суда, а могуће и с тога, што је сматрао, да је узалудна свака одбрана и разјашњење пред људима — који беху способни за овако подао и скроз незаконит поступак.

И када првосвештеник са презрењем и омаловажењем опет запита Исуса: „Јеси ли ти Месија?" „Син небесни"? Исус му са узвишеном мирноћом и достојанственошћу одговори: „То каза" — надовезавши на те речи још и ово: „И видећете сина човечијег да седи с десне стране Бога оца". Ове речи послужиле су Чивутима као оптужба против Исуса да хули на Бога. Више од тога није им ни требало.

Првосвештеник, у знак жалости и саблазни, раздере своје хаљине, и окренув се осталима рече: „Шта нам треба других доказа. Овај хули на Бога. Шта мислите?" Присутни сви једнодушно викнуше: „Смрт је заслужио"! А они смелији и дрскији насрнуше на Исуса, пљуваше га, удараше га, псоваху и ругаху му се у свој срдитој немоћи.

Та необузданост и мржња присутних, која је прешла чак и у телесне увреде, показује да цео тај ноћни претрес збиља није био редовни судски поступак. То беху пријатељи првосвештеника, сакупљени у његовом дому, да приуготове све што је потребно за сутрашње заседање великог Савета.

Рано у јутру после тога — кад је било време првој молитви, састао се велики Савет. Значајно је да на речи Христове које се односе на „обесвећење" храма, Савет није полагао никакву важност, него се поглавито бавио исказима Христовим да је Он „Месија".

И кад Исус не хтеде да се упусти у даља доказивања јер „ако им што и каже неће Му веровати" запиташе га поново: „Јеси ли ти син Божији?" Исус им одговори: „Ви рекосте да сам ја тај" на што Савет заврши даљи доказни поступак против Исуса с изјавом: „Нашто нам више доказа? Сами чусмо из његових уста"!

Још већа незаконитост од оног ноћњег преслушања беше усиљено и брзо окончање расправе. По чивутском казненом поступку пресуду, нарочито смртну не само да није било слободно извршити онога дана кад је донешена, него шта више ни објавити! Дан по доношењу пресуде поново се расправљало о пресуди, па ако би дотле који од судија променуо своје мишљење, могао је гласати за ослобођеење осуђеника. И кад би у таком случају ослобоодили осуђеника, постала би пресуда ове друге расправе одмах правемоћном.

Да су Чивути по закону чекали још један дан и поново претресали саму пресуду, не би то могли ураддити због сутрашњег великог празника. Не би премма томе могли Исуса правомоћно осудити, шта више морали би Га, по закону и на слободу пуустити, јер за успомену на ослобођење из Египта није смео преко празника нико бити у затвору. Зато су са донесеном пресудом и Исусом и журили Пилату, римском намеснику, да пресуду поотврди и изврши. Право да Чивути могу у своме деелокругу доносити пресуду у казненим стварима, давале су им царске повластице. Но и за време Христово било је то њихово право ограничено у толико, у колико су дужни били смртне пресуде подносити на одобрење и извршење римским властима.

У то време између 27—37 године после Христа био је намесник Палестине Понције Пилат, а стајао је под влашћу претора у Сирији. Пилат беше иначе строг и немилосрдан човек. Због тих својих особбина био је једном и свргнут од сиријског претора Вителијуса, и морао је ићи у Рим да се правда.

Овоме Пилату су дакле Чивути одвели Христа. Кад су преко горње вароши стигли до суднице, послаше Исуса са оптужбом и пресудом унутра Пилату, сами пак осташе на пољу, чекајући потврду пресуде. На то, да ће Пилат њиховој пресуди противречити — нису ни помишљали.

Но намесник, као што изгледаше није видео из списа чисто и јасно целу ствар. По закону дужност му је била да сваку поднесену пресуду строго испита, и неправду не дозволи. С тога, што му ствар није била сасвим јасна, изађе из суднице и запита руљу: „Чиме управо оптужујете овога човека"?

Чивуте је страшно разљутило Пилатово држање, с тога му одговорише бесно: „Да није крив не би га предали у твоје руке".

Но Пилат ни после овога одговора није видео разлога за смртну пресуду, с тога им онако преко рамена добаци: „Кад је тако а ви Га водите и осудите по вашим законима." На ово се Чивути већ уплаше, и одавши своју пакосну и грешну намеру одговоре *Пилату*: „Само што ми никог не смемо убити". — И да како год било постигну своју намеру, почеше речи Исусове да је Он Месија, тумачити с политичног гледишта, доказујући Пилату, да онај који је Месија тај је цар Јудејски, а ко себе држи за цара Јудејској, тај је против римског ћесара, дакле је бунџија!

Пилат је из овог разговора чисто прозрео намеру Чивута. Видео је, да хоће Христа по сваку цену да убију. И баш зато је предузео себи да ово убиство никако не допусти. Хтео је прво да сазна какве намере има Христос и какву важност даје тим својим речима. С тога ушавши к њему запита Га: „Јеси ли цар јудејски"? Исус му одговори да јесте, али надовеза и то, да Његово царство није овога света и да је Он само за то ту, да сведочи истину.

Сад је Пилат био сасвим на чисто у чему је ствар. Видео је како је Христос због својих истина дошао у противност са чивутским народом. С тога запита Исуса: „А шта је истина"? И не добивши на то одговора изађе из суднице и изјави сакупљенима да на оптуженику не налази никакве кривице.

Но Пилат хтеде да у Чивута побуди и сажаљење према Исусу. Подсети их на обичај, да се о празнику по жељи народа један роб Чивутин пушта на слободу. И одмах даде извести два заточеника. Један је био Исус а други је Варнава, злочинац, који је и сада зато у заточењу, што је убио човека. И рекне им нека бирају кога хоће да им ослободи: Христа или Варнаву?!

Пилат је био уверен да ће народ Исуса Христа ослободити. Али се преварио. Подивљала светина огорчена на Пилата из свег грла је викала: „Варнаву пусти".....

Пилат уплашен запита: „А да шта ћу радити са Исусом названим Христом"? А руља је викала — и није више ни престајала викати и дерати се: „Распни Га! Распни Га"! И Пилат је онда с тешким срцем попустио руљи, кад га је ова бедила тиме, да је непријатељ ћесару ако Исуса Христа — који Себе назива царем јудејским као бунтовника не да погубити! Ово је решило ствар.

Пилат је добро познавао државни живот римски. Знао је, да би једна така ма и лажна оптужба довољна била да падне у немилост. Сваливши на Чивуте сав грех и срамоту овога убиства, попусти отвореном насиљу побуњене светине: осуди Исуса Христа на смрт, и преда Га својим војницима да Га разапну.

Док су пресуду писали и учинили потребне припреме за распеће, дотле је Исус по римском обичају био предмет поруге римских војника. Одело му одузеше и по римском обичају разделише међу собом.

Христови непријатељи су ликовали: осудили су Га на смрт и разапели су Га на крст. Он је претрпео за истину горку и срамну смрт на крсту. Немојмо Га пратити на Голготу.

Само извршење пресуде није могло Исусу Христу бити горче и ужасније од мржње, заслепљености, тешке неправде и бескарактерности оних, који су саму пресуду донели!

Извадио и превео из подуже расправе **Мир.**

Писма из Источне Азије.

XXIV.

Христос васкрес!

Мислим, да неће нико тражити да путујем на Ускрс. Нити ће искати рачуна: Зашто нисам кренуо на велику суботу преко Будимпеште, Кашаве, Одерберга и Петрограда у источну Азију.

Та на велику суботу се шарају јаја. И Европа је шарала 25 јајета, 25 жандарских официра у црвеним мундирима и послала их Старој Србији и Маћедонији. Из тих јаја треба да се излегу — реформе. Као што видите, најновија ускршња песма Европина гласи: Жандари доносе срећу и слободу!

Чујем, не знам је ли баш истина, али чујем да су се Стара Србија и Маћедонија подигле, да о Ускрсу посете европске велесиле и да их подсете на Ускрс, Бога и душу. Управ, да им кажу: Христос васкрес и да им пруже црвено јаје.

Чуо сам, незнам баш је ли истина, али сам чуо, како им је било на томе путу. И ако, као на Ускрс, немате друга посла онда да вам приповедам.

* * *

Коме ће наше две мученице (Стара Србија и Маћедонија) пре, него Русији. — Кад дођоше тамо, нађоше у авлији домара, Немца. — Христос васкрес! А где је наша матушка Русија?! — Није код куће Отишла је у Манџурију. — Наше две мученице снеveселише и питају: А коме ћемо да предамо ово црвено јаје? — Дајте овамо, вели једна жена, Рускиња, која служи код тог домара. Послаћемо га у цркву или ћемо га дати каквом божјаку. Збогом сестре и — стрпите се.

Одавде крену наше мученице у Немачку. Христос васкрес! Немац паметин, учио школе, па каже: Још кад сам ишао у први разред гимназије слушао сам о вами. Седите! Изађе напоље, а кад се мало после врати, у рукама му је кост, цеваница. — Шта је то? — То је видите цеваница једног нашег померанског војника. А наш најпаметнији човек, Бизмарк, казао је, да ни кост једног померанског војника нећемо жртвовати за ваше ослобођење. А какво вам је то јаје?

— Донеле смо вам на дар!

— Дај овамо! Метнућемо га у музеј. Добиће своју нумеру и записаће му се на леђима одакле је. А после 2000 година ће наши професори тачно пронаћи: којој је класи и врсти припадала кокошка, која је снела то јаје. Збогом!

Из Немачке одоше мученице у Енглеску. Енглеска као и Немачка не слави толико Ускрс. Њој је највећи светац велики петак. Енглеска није била код куће, ал није била ни далеко. Има велику кћер: Индију, која се заљубила у Русију, па сад Енглеска једнако обилази европске врачаре, да види: како ће се то свршити са њеном ћерком. — Христос васкрес! — Енглеска и не чека да јој пруже црвено јаје, него га отима из руке. Такав се обичај задржао код ње још из давнашњих времена. Мућну јајетом, па вели: Што сте га врага скувале?! Метла би га под квочку, па би се излегло красно пиле. За тим узе соли, леба, те га у сласт поједе. Љуске покупи и каже: — За сад још не знам шта се може скупоцено направити од ове љуске, али ћу оставити на страну, за сто, двеста година ће то сигурно измислити какав Енглез.

— А шта ће бити од нас?!

— Ја се напред никоме не обричем, каже Енглеска. Ал кад било да вас деле, зацело ћу бити и ја тамо...

Кад дођоше и Италију, она седи и рачуна. Док не израчуна, никог не прима и дотле не може ништа казати. А рачун њен гласи: Ми смо сад у тројном савезу. Против нас је двојни савез. Ако изађемо из тројног савеза и уђемо у двојни, бићемо опет у тројном савезу, а против нас ће бити двојни савез. Већ неколико година рачуна Италија тај рачун, па никако да га израчуна. Ето и сад је остала због тог без црвеног јајета.

Из Италије дођоше Мученице у Аустро Угарску. Христос васкрес! И пружише јој црвено јаје. Аустрија се нагло окрете, те брзо стрпа јаје у џеп, да не види Угарска те да и она не затражи свој део. Па онда каже: Чини ми се, ово је јаје снела балканска кокошка. Ја имам историјског права на ту кокошку. Два пилета од оте кокошке ја сам већ затворила у мој кавез. Донесите ми и кокошку.

Кад одоше мученице у Француску, она седи и пише у новине. Све нешто жури, а у журби је разбила и јаје које јој дадоше. А пише баш о оним мученицама и сажаљева их Какве реформе? То је мало. Треба вам дати автономију, да шта!

— Не знамо ми ни шта су реформе, ни шта је автономија, веле јој мученице. Ми знамо само српски и оно, што смо научиле од оцева: Ослобођење!

И пођоше мученице кући. Иду, иду, а срце им се стеже и горко заплакаше. А кроз те горке сузе дође им у памет: Нема брата док не роди мајка! И пред очима им се створи: Авала и Ловћен... Тамо ће! Клекнуће пред она брда, пољуби ће земљу и рећи: Браћо! А ако од јецања и не могу изговорити: Христос васкрес! браћа ће то — разумети...

То је прича За њом иде Ускрс. А после ускрса зором крећем преко Буеимпеште, Кашаве, Одерберга и Петрограда у источну Азију.

За ово писмо господине уредниче не тражим Вам џак пиринџе, задовољавам се са црвеним јајетом и са: Ваистину воскрес!

Ваш искрени извештач
из Источне Азије.

Вести из места и са стране.

После социјалистичког конгреса у Будимпешти,

пише „Земљорадник“, српски социјалистички лист ово: „У новоизабраном одбору приликом конгреса оржаног у Будимпешти, нема изабраног ни једног Србина, што значи да је српски народ, који се кренуо за пештанским социјалистама, само под туторством пештанским и јадне жртве незнања свога: а људи око „Народне Речи“ да су агенти који продају свој српски народ. Ма да се била организовала странка, којој је намера била да сруши досадању страначку управу али да је и опет изабран стари одбор у који су ушли Бокањи (покрштени Чивут), Шандор Чизмадија (Мађар али зато права припипетља чивутска), др. Адолф Голднер (Чивут) Ерне Гарами (?) Микша Гросман (Чивут), Јаков Израел (Чивут) и Јаков Велтнер (непознајем, али ако није Чивут он је исто што и Чизмадија). Ти несретници сретни су у толико, што имају своје агенте па још Србе, који им за плату врше сатански посао. Ох Србине! Видиш ли за ким си пошао; пљуни у лице тим лажовима којима је девиза да пипају и празне џеп српски. Начело социализма је слобода, братство и једнакост, што значи: сви морамо имати једнака права и дужности, па каква Србине имаш права у социално-демократској странци, ти се не припознајеш равноврaван и једнак са Чивутима јер нити си у партијској управи, нити у надзорном одбору; твоје је право и једнакост платити партијску порезу која је једнако разрезана, а то је 4 филера месечно; а друго? Ништа више немаш већ и опет као и данас плати, па ћути; а да се и од сада дадеш вући за нос „Народној Речи“, који су каплари чивутске страначке управе, а ти Србине прост војак за свој рођени новац, па по команди се крећеш или боље рећи само поступаш као мало дете, док ти они Чивути горе не замесе поступаоницу, да се затрчиш, а главом о зид; па тада ћеш тек доћи себи. Тргни се јер човек може бити социјалиста, али не и одрећи имена Србина“.

Професор Чокор.

Читамо у београдским листовима: Професор медицине на бечком универзитету др. Ј. Чокор, Србин по нцродности, пријавио је за конгрес српских лекара и природњака, који ће се ове јесени држати у Београду, предавање о туберкулози код животиња, о преношењу њеном на људе и о сузбијању њезином. — Ово је за наш конгрес велика почаст, пошто је г. Чокор повнат у целом свету као научник првог реда.

Како је „Застава“ исткала ћилим?

Пишу нам из Загреба: „Последња вест у „Застави“ „Армин Павић-Ћилимовац“ — је направила ларму, а ћилим је заиста одмах други дан осванув опет у дворани богоштовнога одјелења! Као што видите — фино друштво!“

Снег и мраз.

У загребачким брдима на Плешевици и Окићкој гори топи се снег, али га има још доста. Цветне недеље пао је на Капели снег, те се морао обуставити саобраћај између Огулина и Госпића. — Дне 20 о. м. било је у загребачкој околини мраза, који је нанео велике штете.

Човек са 5 жена и 42 деце.

Човек не би ни помислио, да међу хришћанима у Америци има још таквих ствари, које се крију под образином којекаквих вера, а које ни најмање не служе на част људскоме роду и против којих се културно човечанство бори свим силама. — У Сједињеним Државама има нека мормонска (хришћанска) вера, која допушта човеку многоженство. Сљедбеници те вере тога се ревно држе, пак има међу њима појединаца, који имају по 3, 4, 5, 6, чак и 10 жена. Њихов врховни свештеник Ф. Шмит у том и сам даје добар пример. Он сам има 5 жена са 42 детета, 21 мушко и 21 женско. Он издржава сам своје жене и децу. Свака му жена станује у засебном стану. — Он троши годишње 20.000 долара (100.000 круна) на издржавање своје обитељи, а има прихода 75 хиљада долара. Он је иначе фини и изображен човек, а већ је превалио 65 година. Мормона се највише налази у држави Утах, где они бројем надмашују све остале онамошње вероисповеди. Они су недавно изабрали у сенат Сједињених Држава, као присташе републиканске странке, свог врховног свештеника Јосифа Ф. Шмита. Но он сад има хиљаду окапања, будући устав Сједињених Држава забрањује, да може један постати сенатор, који има више жена (који је полигамиста). Изабран је посебни одбор, који ће решити ту ствар, хоће ли се одобрити избор Шмита, као сенатора или ће се уништити. — Пошто се до сад више пута догодило, да су мормони напуштали жене, с којима су већ више деце имали, па се другима женили, док су им прве од глади умирале и са децом пале на терет држави, то се води у задње доба велика агитација, како би се забранило многоженство. „Слобода“.

Брзојави „Застави“.

Стигли 27. марта.

Велико премештање војске у Босну и Херцеговину.

Брод (на Сави). Отпочело је премештање војске из целе монархије у Босну и Херцеговину и то у тако огромном броју као никад до сада. Сваког пролећа било је премештања, улазило је по неколико пуковнија у Босну а толико враћени у своје гарнизоне. Сада ће бити — како видимо — улаз наше војске свију врста оружја огроман, судећи по припремама и ограниченом промету на ускотрачној босанској жељезници а као што смо и из поуздана врела обавештени, износиће број неких 45—50.000 војника, дочим ће се једино бечка домаћа пешадијска пуковнија „Хох-Дајч мајстер“ из Мостара у Беч вратити, као и они војници, који су услед екс-лекс стања у Угарској преко времена војничку службу морали обављати. Рачуна се свега 5—6000 војника. Прве чете су пролазиле у четвртак кроз Босански Брод, где њихов даљи транспорт лично генерал Урбан из Осека управља, па су ових дана по две пуковније пролазиле. — Један део те војске биће у унутарњим гарнизонима Босне поразмештан, дочим знатно већи део у гарнизонима иза Сарајева према граници санџака Новог Пазара. Војничке бараке у савском Броду препуне су војника, а осим тога укопачени су и по кућама и то по 5—6 момака у једној кући.

Ватра у војничким баракама у Броду на Сави.

Брод. Један део војске, која сада улази у великом броју у Босну, смештен је у овдашњим војничким баракама близу колодвора. Јуче по подне запалила се једна од тих барака услед несмотрености једног војника. Ватра је набрзо угашена, а осим трошне дрвенаре друге штете нема.

Чика-Стевино ускршње јаје.

Будимпешта. Стеван В. Поповић, управник Текелијанума и педагог написао је синоћ у „Мађар Со“ чланчић у коме се слаже с тим, да се истерује што више мађарски језик у нашим основним школама. О настави правој не говори, а за V. и VI. основни разред вели, да их треба држава да подржави, како би могла државним средствима да шири мађарски језик и мађарски дух. Ово ускршње јаје чика-Стевино непријатно је дирнуло овдашње Србе.

Руско-јапански рат.

Лондон. Брзојави из Сеула јављају, да су Јапанци господари ушћа реке Јале и корејанског залива. Јапанске извиднице прешле су Јалу. По свој прилици је, да су Руси напустили Антун без окршаја.

Јокохама. Руска флота изашла је из Порт-Артура и крстари по Жутом Мору. Проносе се гласови, да је дошло до морске битке.

Састанак Голуховског о Титонијем.

Беч. Приликом састанка аустро угарског министра спољних послова, Голуховског, са талијанским министром спољних послова Титонијем у Абацији (Опатији), мисли се, да је решавано само у питању трговачког уговора и царине.

Одношај Бугарске и Турске.

Цариград. Одношај између Турске и Бугарске погоршава се. Начовић је затражио да буде опозван.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Многима. Није било могуће. Доцне стигло. Христос воскрес!

✝

Свој нашој родбини, пријатељима и славној колегији, дајемо на знање, да ћемо нашој непрежаљеној сестри

ЛЕПОСАВИ ВУКАНОВОЈ,

бившој новосадској срп. нар. учитељици,

давати **годишњи парастос** *у суботу 3. (16) априла 1904.* у капели на алмашком гробљу у 10 сах. пре подне.

За тим ћемо нашем драгом оцу

ЈОВАНУ ВУКАНУ,

и нашој милој сестри

КАТИЦИ ВУКАНОВОЈ,

приправ. IV. год. сомборске учит. школе

давати **шестонедељни парастос**.

У Новом Саду, 7. априла 1904.

1—1 306 Тужне сестре с братом.

ПОЗИВ
на
РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
СРПСКЕ ЗЕМЉОРАДНИЧКЕ ЗАДРУГЕ
у ЂУРЂЕВУ
(удружење са неограниченом одговорношћу)

која ће се одржати дана 4. (17.) априла 1904. у 2 сата после подне у стану задруге.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор перовође и 2 члана за оверовлење тог записника.
2. Извештај управног и надзорног одбора о раду друштвеном.
3. Извештај надзорног одбора.
4. Избор изасланика за скупштине „Савеза и Централне Касе српских земљорадничких задруга у Загребу.
5. Избор надзорног одбора.
6. Избор пословође.
7. Могући предлози.

У Ђурђеву, 26. марта (8. априла) 1904.

815 1—1 **Управни одбор.**

Може се добити карта:

РУСКО-ЈАПАНСКО БОЈИШТЕ,

која је у бојама израђена.

Цена по комаду **20 пот.** Препродавцима по **14 пот.**, но они плаћају поштарину.

За поруџбине ваља се обратити

Администрацији „Заставе“
Нови Сад (Ujvidék).

Катил.

(Истинити догађај.)

Тежак је и суморан дан пао над Београдом. Са свију страна небо беше притиснуто тешким облацима. Још је зима, хладно, мочарно, влага, па и на мене као да се беше цела васиона навалила.

Суморно гледах кроз широке прозоре сликарске радионице. Киша падаше ситна али учестана; мисли ми бејаху сличне времену.

На једном рупише на врата четири млада човека. Скромно скидоше беле капице с главе. Сва четворица бејаху у белом сукненом оделу, онако како се носе свуда по Старој Србији и Мађедонији. Здрависмо се: — Одакле ви и чему сте ради? Запитах.

— Ми, богме, право из Качаника. Упутише нас теби, сестро. Рекоше нам, идите Колу С. . . . они ће вам помоћи.

— Лепо, рекох, али чим?

— Па ево, донели смо жену са петоро деце, човека јој убише а децу хтедоше Турци да потурче. Ми их избависмо, па их донесмо право овде. Чините од њих шта знате, онамо им више живота нема. Оно што им је од оца остало, ми ћемо чувати, док деца не поодрасту. Остаде им кућица на селу и неколико јутара земље.

— Где су та деца сада?

— Ето их у механи, ако пристајеш одмах ћемо их донети. Знаш, тешко је да она женска глава стоји у механи, и има и девојче с њоме. То рече најстарији, скочи на врати и у часу га нестаде.

— Ви рекосте да сте их донели, приметих зачуђено млађем, који уливаше поверења.

— Ево са голим рукама, како нас видиш, донесмо их на леђима. Сваки од нас је по једно дете носио, а жену, жену гурасмо кад не могаше ићи. А богме бејаше тешко, преко планина прелазити. Снег нападао у врх човека, па се бојасмо да ћемо се замрзнути и пропасти. Петнајест дана смо ишли преко планина док до границе дођосмо. А чували смо се и од Турака и морали смо траг заваравати. Мучан ти је ово наш живот гори од сваког пашчета. Па ноћи проводисмо у снегу. Највише нас било страх да их нећемо моћи живе донети. Знаш, деци су већ отпали нокти на ногама и рукама од зиме.

Стресох се од ужаса. Јадна дечица, колико су се морала патити, па сирота мајка, гледајући сигурну смрт своја четири сина, четири крина, да се од зиме смрзну!

Бејах се у мислима и нехотице занела. Осетих како ме страх обувима. Пре неколико недеља прелажах и сама, пешке или на коњу, висове високих планина мађедонских. Видела сам и сама тегобе и ужасе путовања по кланцима и врлетима где нема стаза ни богаза; где се коњу остави на вољу, да се при пењању помаже како зна.

У таким мислима трже ме тапкање дечијих ножица, а на својој спуштеној руци осетих усне детиње. Тргох се из сањарије. Преда мном стајаше средовечна жена пријатна и мила лица. И она ми страшљиво приђе.

— Како ти је име, страдалнице?

— Цветана, одговори ми она, а родом сам из Ђурђев-Дола.

Цветана бејаше средње висине, здрава, лепа и пријатна лица. На мах ме бејаше придобила њена милошта, која јој из очију вираше. За скуте њене, јадне и сиромашне, бејаху се ухватила два мала мушкарчића од 3 и 4 године. Два старија мушкарца, стајаху мирно и слободно, посматрајући све радозналим погледом, као и околину у којој се сад налажаху.

На опомену своје матере, приђоше ми сви четворо к руци, љубећи и приносећи је к челу, у знак љубави и поштовања. Мало у страни, као сироче стајаше девојче од својих једанаест година, још нејака, али у лицу свежа, лепушкаста. Стидљиво испод очију очекиваше тренутак, кад ће и на њу ред доћи да се поздрави и да и на њу пажњу обратим. Руком гужваше крај од прегаче, која јој покриваше искрпљене и поцепане шалварице неодређене боје. Главу и детињски врат покривала јој танка црвена марамица, испод које један прамен црне косе бејаше јој покрио леву страну чела. Облици њеног тела бејаху још неодређени, детињски, у колико их оцртаваше њена сиротињска одора: покрети бејаху сигурни и не више детињски, у њима се огледаше нешто усиљено, прерана сигурност и самосталност. Из свега провириваше бедна остављеност.

Девојче бејаше сироче, којој оца убише пре но што сазнаде за очинску љубав. Мајку одведоше Арнаути, па је после у бекству убише. Њена историја бејаше кратка али тужна. Онда, кад друга деца тек бејаху свесна, и осећаху милоште своје мајке, ово девојче је у томе добу изгуби, да је више никада не добије.

Ухватих је под браду те јој дигох главу, да јој у очи погледам. Очи јој засијаше потмулом ватром, два ока црна као угљен.

Док жена причаше њену кратку историју, напунише јој се очи сузама, и отпоче плакати. Ја је како знађах, тешах, да се не боји, у нас ће јој бити лепо и нек се више за своју будућност не брине, имаће се и о њој бринути.

Цветана и деца бејаху скроз мокри и прозебли од кише и зиме.

* * *

Кад се мало огрејаше, замолих Цветану да ми прича своје јаде и тугу. И она причаше:

Бејах ти и ја некад, како ми рекоше, младо и лепо девојче. Једног дана дође Ђурђе из Ђурђева-Дола у моје село и одведе ме свом дому. И ако он беше леп и добар, а у целом Качанику познат као јунак, ипак би ме жао мога Стагова, мога оца и мајке, па другарица, па тек наших Лепенда, где се тако често огледах у води бистрој као суза.

Плаках па и престадох плакати, Ђурђева милошта бејаше силна и ватрена и ја ју брзо заборавих све и оца, и мајку, и село и друге; он ми је заменио све.

Нижаху се године на године, живот нам бејаше мучан, ја бејах нејака и родих му првог сина. Роди нам се Перо па и Васо. Кад бејах затим, нејака са трећим, Илијом, дође у наше село да купи харач Дурлиш-ага. Несрећа је хтела да ме види и од тада је често у наше село залазио и у нас свртао. Ђурђе ме је чувао, као очи у глави и са својим побром се договори да кад први пут Арнаутин опет дође у село, да га убију.

Протекоше две године, роди ми се и Ђурђин. Дурлиш-ага, је изгледао као да се клони нашег села, али једног дана, у први сумрак улете Перо у кућу плачући, Нано, брже овамо, убише нам татка! У тај мах чух да плану у чести испод наше куће. Излетех уплашена из куће, сиђем у честу и нађем мога Ђурђа у крви огрезлог. Имађаше још толико живота, да ми рече: — Аманет ти, вера и наша деца, недај Турчину да их турчи. И чувај се. На мојим рукама с душом се растави.

Из шумарка искочи проклети Арнаутин, са друговима, онај исти Дурлиш-ага. Веже ме поред свег опирања и собом одведе у његово село, код Качаника.

Горке сузе проливах затворена у харему. Дуго не знађах, шта би од моје куће и деце. Једног дана донесе ми их Арнаутин све четворо и рече, да се с њима спремим, хоће да нас турчи. Плаках, на коленима мољах убицу да ми децу поштеди, да их не турчи, и у село натраг врати. Не хтеде! Молила сам га, да сам му доста ја, да ћу га вечито служити, — само да ми децу ослободи, он није хтео да чује моје молбе ни види моје сузе.

Дан и ноћ сам се мучила, како да доставим пријатељима мога мужа, где смо, и каква нам опасност прети. Једнога дана сам успела и сељани нашег села дођу и однесу сва четири детета која беху у пољу.

Кад се Дурлиш-ага вратио дома, није их нашао. Хтеде ме убити. И би ме убио, да не бејах на сву моју муку и патњу остала нејака. После неколико дана родила сам му близанце мушко и женско а три дана после тога кад су ме најмање чували побегла сам из харема.

Ови добри људи су ме прво три месеца крили по селу, а за тим с децом саставили и ево овде донели. Бог нек им зато плати. Где је сад мој добри Ђурђе да нас види где смо далеко отишли од дома и огњишта, да веру спасемо.

Ту се Цветана горко заплака. Пустих је да се прво исплаче, па је запитах где су јој оно двоје најмлађе деце, што је код Дурлиш-аге родила. Она ме погледа зачуђено.

— Где су, па код њега су остала то су његова деца то су катил-деца.

— Ама, болан, то је кост од твојих кости, то је крв од твоје крви, зар те није жао било да их оставиш?

Она се на те речи дубоко замисли.

— Не, није ми жао и опет ти велим: то су катил деца, није то моје, то је арнаутска крв. Ево ово је моја кост а српска крв. Па њежно пригрли она своја четири црвића, који се нехотице скупише око ње, осећајући, да разговор бејаше крупан и да њихова мајка трпљаше под неким невидљивим теретом јада и црних мисли.

— Па шта је после било запитах је.

— Из села ме, продужи она, донесоше у Качаник, где су ме крили. Чула сам после да је Дурлиш-ага ишао чак у Скопље, да ме тражи и да је своје људе растурио по околини, да мотре где се налазим, али мене више никада неће видети, али и ја мог Ђурђа, мога дома и татка ми, никад више видети нећу.

Мали Ђурђин ухвати матер за руку: Нано има ли овде Арнаута, купи ми јатаган! јуначило се дете.

Ја га помиловах обећавајући му, да ће, кад порасти добити јатаган, а дотле ће Боже дај, ваљда невоља удружити раздруне и васкрснуће дани слободе тамошњем подјармљеном Српству. А идући Васкрс ако Бог да славићемо заједнички у Битољу, Охриду, Прилепу и Серезу а српска ће се застава побости на Косову и Овче-пољу.

Нек је срећан Ускрс свој браћи српској!

На Благовести 1904. год.

Надежда Петровић.

Рат, рат, рат!

По овом натпису судећи мислио би човек, да смо наумили чак на Косово, ако не можда и даље, чак у источну Азију, као онај „Заставин“ верни извештач, што путује преко Пеште, Кашаве, Одерберга и Петрограда. Ни налик! Ми смо огласили рат — нашим лудоријама, — а има их, хвала Богу толико, да нећемо скоро доспети на Косово!

За нас се свашта лепи, а мајмунисање понајвећма. Да од куд доспемо у Аустралију или Африку, ја сам чисто уверен, да би наше ратарске девојке одмах пробушиле ноздрве, па провукле златну карику с прста дебелу, а момци би се тетовирали. У осталом то је са свим све једно: а пробушио ноздрве па провукао карику, а пробушио уши, па провукао као орах велике златне минђуше. Још чини ми се, да је повећа карика у женином носу у неколико благодат за — мужа, јер онда не може, да му по цео дан чантра, смета јој карика, дочим минђуше немају баш ни једну добру страну. Но не треба мислити, да би оне због мужевљевог мира провукле карике кроз нос, — боже сачувај то је њима девета брига, него би увукле за то, што је то тамо — мода, а Србин ти је погинуо за модом! Србин је један једини народ у целом свету, где ратари иду за модом. Бар овде код нас у Банату и Бачкој.

Један мој пријатељ из Славоније гледао у календару слику Уроша Предића „Банатско Коло“, па узвикнуо: „Ово баш није истина“! Питам га „Шта то“? „Та да ће „фрајле“ у бирту или на „плацу“ играти с паорским момцима и девојкама коло, као овде на овој слици.“ Сиромах мој пријатељ, није могао да верује, кад сам му казао, да од Бечкерека па дуж целе банатске границе, ратарске наше девојке, кад се удаду носе шешире место негдашњег убрадача и везене капе око конђе. Ја сам у Малој Маргити видео неке младе у колу са шеширима, сигурно још из времена Марије Терезије, јер донде их ни намоловане нисам видео. Оне иду

за модом, а не знају, да се сваке године други шешири носе. Париске шеширџије направе сваког пролећа по неколико туцета честитих, што кажу, зглавних шешира, па онда поседају на њих, па кад устану с њих, онда бирају, који је највећма згњечен и унакажен, па тај је онда те године у моди. Отуда се и тумачи облик оних „сецесион“ женских шешира, који изгледају као официрска мица кад се „шилд“ остраг окрене.

Видео сам једну граничарку у шеширу с амбрелом, а — боса! Одмах сам се сетио покојне Мамике, љубве-достојне супруге, сад већ, на жалост српске педагогије, покојног Велимира, бившег привременог учитеља црнобарског, који је свршио негдашњи панчевачки „педагогијум“ код покојног чика-Јове Дирекције. Мала па дебела, од прилике као три лудаје једна на другу наслагане, у лицу пуна брадавица као жутим пасуљем посута, обуче на босу ногу папуче, припаше кецељу, метне шешир на главу и рашири амбрел, па иде код Бугара, да купи татики паприке за ручак.

Боже, мој, шта би радила косовка девојка, која је тражила рањенике по разбојишту, да види једну данашњу њену другу из нашег краја, утегнуту у мидер са сеферинима о врату, минђушама и прстењем, рукавицама и амбрелом?! Та би од чуда и умрла, да не гледи нашу бруку. А шта би тек радила, да види данашњу коју девојку од господског рода, као што је и сама била? Од силног стезања не може да се наједе, па бледа, малокрвна, гецава, у струку тања него у глави, изгубила и образ и подобије божије, па као утвара!

Неки дан сам гледао два осветника косовска, два ратарска момка. Уфитиљили брчиће, од зулова до половине образа пустили „хунцуте“, на слепе очи шчешљали косу у напред, а горе је разделили, па као какви пензионирани жандари. Ала нешто да устане Краљевић Марко, ала би имао буздован посла!

А шта ли би мислила Маргита девојка, царица Милица, Јевросима и друге честите наше старе Српкиње, да чују, да је у неком делу Баната свако десето женско име Јозефина, Хермина, Етилка итд! Мислиле би, да су то потомкиње старозаветне Саре, Ребеке или оне Руте, што је продала чест за мерицу јечма, кћери каквог правоверног перјара, а не дичне Српкиње. Е, ал' та имена звоне бајаги помодније него нпр. Вукосава, Даринка, Невенка, и остала српска имена. И то је — мода!

Нека какав беспослен Шваба или шпекулант Чивутин измисли ма какву лудорију или глупост, у Србину ће наћи најблагодарнију муштерију. Наше Српкињице чим науче писати, прво им је да купе „штамбух“ и да даду убележити све оне многобројне лудорије, што се облигатно по шаблону бележе у њу. Ратарске их девојке још немају, али ће их зацело имати.

Могао бих набројати још поворку наших лудорија, али немам ни времена ни простора. Једну ипак не могу пропустити, да не споменем. То је онај глупи и најлуђи шпорт са „анзихтскартама“, који већ у велико терају и наши ратарски момци и девојке. Госпође и госпођице имају и раскошне албуме за те карте. Једна госпођица се хвалила, да има петнаест хиљада таких карата! Да је свака коштала само десет потура, а то је најмање, јер их има и за 30—60 п., па би износило суму од 1500 круна, заиста велика сума! Колико би се српских школа могло отуд издржавати, да је сваки место те сумануте карте, послао тој госпођи 10 потура, да пошље будимском еп. шк. одбору! Е, ал' ми нисмо они стари Срби, који су и шаком и капом давали на школе, књиге и друге народне ствари, па их нико ни знао није; а ми кад хоћемо да купимо прилоге за рањенике, болнике, за школу, позориште и друго, морамо да приређујемо игранке и забаве, да одиграмо свој прилог од једне круне и да покажемо сав свој раскош.

Сећам се, кад је бечка академска омладина приређивала двадесетпетогодишњи парастос Бранку, а у вече давала забаву у корист пренашања костију на Стражилово, како су карловачки богослови тереграфирали: „Примите израз наших топлих жеља, провели много оваких весеља“! Дакле: дај боже посахрањивали што више песника, па се наиграли! То је сигурно какав шмокљан из глупости саставио, али је ипак према празнику и — тропар врло згодан.

Чим се скупи какво весело друштво, домаћица донесе по туце „анзихтскарата“ па сви потписују, а она их шиље својим познаницама или родбини, а много би паметније урадила, да од гостију покупи по који десетак или круну, па да пошље нпр. народном позоришту, учитељском конвикту или другој којој народној установи, него што баци новац на тај луди шпорт.

Но има ту и друго зло. Има таких накарада и стихова, да их паметан човек не може ни гледати ни читати, а да се не нађе увређен од пошиљача. А што је још црње, има и такових, које су и лепе, али кад се мету на светлост или спрам свеће, виде се најгадније бљувотине. Па се и таке карте шиљу и примају! Шиљу се безимено и девојкама.

Мени је само то жао, што је тај шпорт присвојила и наша ратарска омладина, па и она шиље „анзихтскарте“. Баш се није могло отети од њих! Долазе торбари Чивути недељом и свецем код кола, па продају све по троструку цену. Наш народ ретко кад да пише писмо, него готово увек карту. За њега нема тајне. Наши момци и девојке преко карата изливају своје љубавне осећаје, а особито сад преко „анзихтскарата“, па још те карте мећу у чисту собу за иконе, огледало или, ако има орман, на орману поређају. Ја сам читао много тих карата и из срца се насмејао и — нажалостио. Ево неколико:

„Писано писмо у Мартонош и поздрављам те Симо брате зашт ми ништ не пишеш за Гину кад да дођем по њу јер од кад сам је видио ко да нисам сас чистом памећом све о њој мислим. Сад ако неће ускочити да се не окрећем него да тражим другу има фала богу девојака. П. Р“.

„Поздравља твоја Лела сунце моје Светозаре и колко има у сату минути, толико ја мислим на тебе пути и кад ћеш већ доћи из тих црних катана гром пуцо у тај Сегедин макар је прико света“.

„Писана карћа у Малу Чанад и поздрављамо вас чико и нано, да смо јуче светили фундаменту. Тукли смо брацојкиног Штеву. Кристина. Пунтум такође“.

У вароши кад зидају зграде, напишу на пергаменту споменицу, метну је у боцу и узидају. У селу то много јефтиније ураде. Чим попа освети темељ и целивају људи крст, ухвате једног или двојицу од најмање деце, одприлике од 4—5 година, па га сви присутни добро извоште, да по тим батинама запамти и у старости прича, кад је од прилике та кућа набијана. За то и ова Кристина јавља, да су брацојкиног Штеву тукли.

Један ерзацрезервиста отишао у Панчево да одужи своје, па кад су се побуниле „социјалисте“ он у Баваништу, пошље војнике против њих, па међу њима и тог Милоша, а он пише матери „анзихтскарту“.

„Писано писмо дадо од твога Милоша и моли се дадо богу, да ти се жив вратим јучесмо добили 70 шарфипатрон јербо идемо у Баваниште на цуцулиште. Писо Фрајт Пера из 6 ezred 2 szazod“.

Но манимо се тога, него хајдмо сви сложно и јуначки у бој против — лудорија! Ту може сваки бити јунак, јер се не тиче ни коже, а још мање крви. У бој против — моде и глупих шпортова! Рат и — „анзихтскартама!

Дишкрећанин.

Два Бркића.

(Из мога бележника.)

Јадан смо и чемеран живот проводили у пожаревачком казамату. Првих дана је било још топло време, а нас су стрпали по дванаест и петнаест у једну собу. С ким нас нису измешали! С ким се нисмо упознали! И ако су нас осудили због ствари политичке природе, с нама се поступало грђе него са злочинцима и окорелим разбојницима. Тадашња влада је радије трпила разбојника на друму, што пр среће путнике и пљачка, него човека, који би у јавности подигао глас у одбрану правде и законитости, а против власничкога насиља.

После оне стидне комедије 1899. године у Београду, која се звала „преки суд“, нас су сручили у пожаревачки казамат и измешали нас првих дана и са онима, који су катанце обијали и са онима, који су по вашарима секли кесе и коње одводили. Али сваки дан је имао својих занимљивости; имао је своје догађаје и историју. Сад се лепо још присећам својих пријатеља: покојног Таушановића; сећам се Добре Ружића, доктора Весића, дра Боже и Милана Марковића. Тамо даље су Риста Сировица, Стево Миљковић, адвокат Савић, Милан Бата, који нам је кувао каву, а за овима још неколико грађана и сељака, које је полицијска обест довела у казамат. Доле су коцкари, кесароши, разбојници по занату. Најпрезренији су „пацови“. Пацов је обележје за осуђеника, који је крао државне новце.

Нису нам дали ни да пишемо. Забављали смо се највише причањем. У соби број 7. био је неки Јеротије, из ужичког округа. Увредио владу, па осуђен на неколико месеци. Човек пун прича. Ми га намамимо једанпут у своју собу.

— Хоћеш каву?

— Оћу, валај, и две...

— Али да причаш што-год...

— 'Оћу брате!

Доктор Весић му понуди један подужи окрајак од вирђиније, која је Јеротију пријала, и ако је била љута и кисела.

— Баш, рече, да вам причам о хајдуку Бркићу.

Ми поседасмо по својим постељама, а Јеротије се узе намештати као кокош кад оће да снесе јајце и отпоче...

I.

У путу према Ивањици, има на друму једна мејана. Нема мушке главе. Газда је био неки Јелисије, али га једне ноћи нестаде. Некуд штуче и не врати се више. Неки шапућу, да га је жена отровала, а други причају, да је скупио паре и отишао у Америку или у Турску, а неки опет причају, да је негде стојао у дослуху с хајдуцима, па једном, делећи добит с њима, поцавељао се и почео претити, а хајдуци место да му сруче злато у шубару, они му сруче олово у главу.

Мејану је водила његова жена Милунка. Жена на оку. Пошао из Ивањице или ишао у Ивањицу, тек сељо застане код њене мејане, да попије чокањ два и да се нагледа пусте лепоте женске. А она, брате, са сваким лепо: ако се напалиш, прими шалу и одшали; намигнеш ли јој, одмигнуће ти красним оком и мења полиће, а ти пијеш ону цибру као жедан коњ баре и цевчиш чокање на душек. Срце ти заигра кад је видиш како се из кукова тресе и све игра на њој. Намештена као ужичка докторка, боље се носи него капетаница. Запала за око свакоме. Чак сврне и окружни и задржи се код ње подуже. Још само што прота није навраћао. А потера хајдучка са капетаном мало-мало, па пред њену мејану. А потера је гонила хајдука Бркића и његовог друга Војка. Ту по селима око њене мејане потера је хајдучка највише шестарила. А није вајде, жена ко зрела јабука: стамена, једра, крта, лепа, све игра на њој и зове те. — Началник кад дође, он све нешто шапуће, а после се сељаци подмигују и веле: „То ће бити неке поверљиве наредбе због онога хајдука Бркића“. А нико, верујте Богу, није ни сањао, док Милунка служи окружнога, да у њеној соби, на њеноме кревету сербез и безбрижно спава сам — Бркић. Тек кад испрати и окружнога и среског и кмета, она уђе у собу.

— Отишли, вели, хајде спремај се.

Ко је и мислио, да је она у дослуху са горским царем.

II.

Знате како је, хајдуци могу сваки час да ти бану у кућу. Спаваш као зец. Бр-

кић и Војко задали страх целом округу. Море, хајде што их се сељо боји, мора да се боји, ама и власт се прибојава, а они у Београду чак га и у новине пишу...

Еле, у то време, учестају по нашим селима ситне крађе. Неће то бити Бркић. Однекуд одозго с Муртенице, одакле ли, намаме се две сеоске положаре, сеоске сецикесе, које су по заветринама мукте банчили. Једне вечери улегну у нечији бостан да краду. Накраду се лубеница. Али је требало сакрити траг.

— Море, вели један, не иде вако; треба се склонити, знаш да које-куде шестаре патроле... него да се склонимо.

— Па где би?

— Ајдемо, вели онај први, ајдемо до Милунке у мејану.

— Батали, вели други, какве Милунке, знаш каква је, као ватра, неће дати ни да завиримо у мејану...

— Ама, вели први, да ти кажем човече. Море не само да ће отворити, него ће да нас служи боље но сресКога; још ће да нам игра попиревку и точиће ракије до миле воље... па и преноћићемо тамо...

— Море, шта ти булавниш?

— Ама, слушај човече. Овако ћемо ми. Мало ћемо се код друмског пања нагаравити... па ти ћеш бити хајдук Војко, а ја Бркић, па да видиш чуда и белаја с Милунком...

— Вала, вели онај други, то ти није ружно.

Упртише вреће с бостаном, па јала пред мејану: дум, дум, дум. Све спава. Још мало па поноћ.

Неки женски глас пита изнутра:

— Ко је?

— Отварај, не питај!

— Ама, ко је, говорите, не могу да отворим...

— Немо', вели један од тобожњих хајдука, немој да ти туримо жишку у мејану... ко је? питаш... цар Бркић и његов Војко...

А баш те ноћи био Бркић код Милунке. Милунка приђе Бркићу:

— Чу-ли, богати, шта говоре они напољу...

А Бркић се издиже:

— Чух, вели... то су неке положаре сеоске или сецикесе... пусти их, вели Бркић Милунки, пусти их, да их видимо, који су то, што се крију за мојим именом.

Они с поља узеше опет лупати, док их прекиде женски глас:

— Стани Бркићу, да се обучем.

Жижак засветли и брава шкрипну.

III.

Кад Милунка отвори врата од мејане, унутра рупише два огарављена сеоска ђилкоша, носећи сваки по једну врећу на леђима и батину у руци.

— Ракије за Бркића! виче још с врата један... Зар не знаш да сам ја чувени Војко, а ово је наш цар...

Милунка погледа тољаге њихове.

— Јесу ли вам то пушке ваше?

— Ми смо код тебе дошли, не треба нам оружја... ракије дај!

— Затвори врата, наређује други.

Милунка приклопи врата. За тим донесе оку ракије. Стаде их са стране мерити и очас познаде, да су то неке сеоске положаре.

За то време Бркић се обуче, изиде кров прозор у авлију, прескочи плот, па пред мејанска врата. Таман Војко и његов цар одрешили вреће и извукли лубенице и секу својим бритвама, а на вратима: — дум, дум, дум.

Милунка се преплаши и приђе вратима.

— Ко је?

Глас одговара с поља:

— Отварај Милунка.

Милунка познаде Бркићев глас, али се не хтеде издавати.

— Ко си ти?

— Бркић...

Млада мејанџика се гласно насмеја:

— Море, батали... какав Бркић! Остави се ти ћорава посла док си још читав... Ево овде и Војка и Бркића једу бостан. Говорећи ово приђе вратима и отвори их. У мејану уђе Бркић са револвером у руци и пушком о рамену. Милунка стукну назад и показа руком на сеоске положаре, који хладни и укочени гледаху наљућеног хајдука.

— Ено, вели, Бркића и његова побратима, па се с њиме кусурај.

Хајдук лагано приђе њихову столу, држећи преда се револвер и оштро их запита:

— Је ли бре, ко је Бркић од вас?

— Ја, валај, нисам, рече један преплашено.

— Нисам ни ја Војко, додаје други.

Хајдук плану.

— Вуњаре једне, да би вуњаре, тако ли ви... Бркић краде бостан, је ли, Бркић кокоши краде, је ли?... Овамо те батине;

Они обојица пружише батине.

— Лези!

— Немој, Бога ти! узе молити.

— Лези бре... јер ћеш сад олово појести.

И један од ових несретњиковића пруђи се по клупи. А ономе другоме хајдук који је ударао зубом о зуб од страха, даде батину.

— Удри!

Овај опали. Кад Милунка изброја до петнаест, хајдук диже руку.

— Доста! Дижи се!

Кад се овај диже, он нареди другоме да легне, што овај одмах учини. Сад Бркић овоме даде батину.

— Удри!

Тако ове две сеоске положаре једна другу душмански изудараше.

Кад су се добро излупали да их је зној облио, Бркић их обојицу дохвати за врат и руну преко прага у ноћ да оба стрмоглав падоше у прашину.

— Напоље, пржибабе никакве, пангалози једни. Ако вас још једном ухватим где год, ноге ћу вам поломити...*)

*) И Бркић је доцније добио свој — куршум.

Пожаревац, о Ускрсу 1900.

М. П.

Болести и њихове клице.

Од давних давнина је познато, да се болести преносе са човека на човека, са животиње на човека и обратно, а познато је и то, да има неких болести, које се не преносе са животиње на човека ни са човека на животињу.

Т. зв. заразне болести имају своју клицу, која кад дође у човека, кад јој се створи згодно поприште, развија се и изазива разне болести, па или она надвлада дотични организам, у који се увукла (т. ј. човека или животињу), или је нестане. То је један важан део рада и обрта у природи — то је један део т. зв. борбе за опстанак, јер ту не само да клица напада, него се и дотични организам брани и тако настаје међусобна борба.

Цео рад тих заразних клица је т. зв. врење, а најновија научна истраживања су показала и доказала да је тако. Почевши од обичног врења, на пр. кад млеко ускисне, кад ускисне тесто (које ми помажемо тим што му додајемо квасац), кад се поквари сир, кад се претвара грожђани шећер у алкохол и слатко вино постаје вином, кад вино прелази у сирће, кад дрво труне, па до најтеже болести у човека — све су то т. зв. врења и свако тако врење има своју клицу, која га изазива.

Код таких врења развијају се газови, а ти газови изазивају или неки мирис или смрад, и до скора се мислило (до пре 50 година), да је баш у смраду од трулежи или „силовитом мирису“ узрок разним болестима, па се мислило још и то, да је зима што љућа, тим боља за здравље јер је зими мање — смрада. Наравно да у томе има нечега, јер знамо, сви да ће млеко на хладном месту па и тесто тешко ускиснути, да се сва јела (нарочито пасуљ и кромпир, у којима има доста шећера) лети лакше кваре — ускисну, „проврију“ те према томе можемо створити закључак (а науком је доказано), да хладноћа сузбија и врло отеШтава врење.

Сад се силом намеће питање, откуда онда ипак силне заразне болести зими?

Напред смо споменули, да клица мора имати поприште на коме ће напредовети, а то ће се створити зими лакше зато, јер зими човек лакше назебе, назебу му органи, створи се т. зв. запаљење, а кад се органи „запале“ онда је створено место и удешено све за напредак појединих болести

Болести се шире на разне начине: преноси их из предела у предео ветар и вода, преносе их муве, буве, стенице, уши, комарци, путници, тице селице на свом перју, разне животиње на својој длвци, а нарочито оне, које су с човеком у најближој близини, преносе се колима, лађом железницом, разном робом а нарочито хаљинама. Наш народ, кад хоће да каже да се некога треба чувати и клонити, вели: „чувај га се као шугава кожуха“ — дакле зна се, да се болести разне преносе нарочито хаљинама.

И разна гнојења на човеку (почевши од црвена ветра па до т. зв. породиљске грознице), имају такођер своје заразне клице — али све те клице имају нарочита места на телу (и у њему), која спопадају, и услове, под којима се развијају. Уз то све млого допринос и т. зв. пријемљивост дотичног човека (диспозиција), а и услов за развијање мора такој клици бити потпуно развијен.

На пр. црвени ветар спопада само у случају ако је кожа на једном месту огребена или просечена (после какве греботине озледе или лекарске операције). Зато је још пре 35 година операција била врло опасна, јер је болесник скоро редовно имао да издржи гнојење ране. Данас се така гнојења врло лако сузбијају, а ево како:

Полазећи са гледишта, да те сићушне гљивице, које изазивају разне болести, живе у ваздуху, да се на све ствари могу наслагати, дакле: и на ножеве, којима се ради, и на отираче, којима се отире крв па и на руке лекареве, — то се онда, за случај операције у оној соби, где ће се операција извести (ако је нужно) пали т. зв. формалин и он убије клицу у ваздуху. Ножеви, и све оне справе, којима се улази у рану, игле за шивење ране па и конци, искувају се у кључалој води, отирачи и завоји се пропаре паром — јер све заразне клице угину у јакој топлоти. Лекар пак своје руке пере у топлој води, риба их четком (од знoја), испере у живином сублимату и још неким киселинама.

Сама рана (према потреби), испира се карболом, сублиматом, борном киселином итд., а у случајевима и салицилном киселином, дакле са истог разлога, са кога домаћица, кад укувава воће (т. зв. „дунст“), меће у боце „салицила.“ Она тим хоће, да спречи врење шећеру — лекар пак испирајући рану, хоће да постигне то исто, да сузбије гнојење.

Тај начин рада око чувања и лечења ране опробан је у француско-пруском и српско-турском рату. Проналазач тог новог неговања и лечења ране је славни енглески лекар Листер, а његов проналазак допунио је бечки професор Мозетиг. И данас кад коме удари крв на нос, шмрка хладну воду, јер хладноћа стеже. Зато се до Листера на рану метао лед, да заустави крв, па ако је тај лед био из баре, у којој је било заразних клица, преносио је болест и изазивао гнојења Ту се и доказало, да зима и мраз не убијају клице. Због тако зараженог леда је сигурно и постало веровање, да рана може да захладни. Много је у томе послу урадио и професор Брунс (са својом ватом, те је сад престала употреба „чијане“ и „чешљане“ шарпије.) Да „нешто“ постоји у ваздуху наслутио је још славни бечки професор Рокитански, да је то „нешто“ живо наслутио је Семелвајс а доказао је француски хемичар Пастер (онај исти што је нашао лек и беснилу. Он је доказао баш на квасцу и шећеру узрок врењу). Семелвајс је пошао од породиљске грознице а Листер је нашао пут и начин, како да се то врење (гнојење) сузбије. Примера ради спомињемо, да је пре тридесет година у-

мирало (по болницама) до 14 породиља од стотине баш од те породиљске грознице; данас умире на тај начин три од хиљаде, дакле пређашњи број 140 од хиљаде спао је на — 3!

Наука је радила неуморно. Усавршавањем заната (технике) и усавршавањем справа, напредовало се. Да се тако једна сићушна клица види, нужно је имати при руци справу за увеличавање, која велича по неколико стотина пута. Истражујући тако, видело се, да је тих клица две врсте (по облику): бацили (штапићи) и коки (зрнца.) Даљим истраживањем (пренашањем на животиње,) пробањем, установљено је њихово дејство.

Споменули смо заразу — инфекцију. Споменули смо донекле и раскужавање — дезинерекцију, али ћемо о раскужавању још коју проговорити:

У давна времена приметио је свет, заразу од болесника. Сећа се многи од нас, док је било у „моди“ у болесничкој соби усијано гвожђе преливати сирћетом или га посипати шећером, доносити болеснику цвеће итд. — То се све радило, да се сузбије задај у соби. Око самртника се мече босиљак, а кађење — тамјаном и измирном — у први мах кад је уведено, имало је (осим тога што се то сматра као жртва Богу,) и тај разлог, да сузбије задај. Само пак „раскужавање,“ особито после ратова, радило се тако, да је на лешеве у заједничке гробове сипан креч. То се ради и данас. Кече се све зграде, нарочито школе, људски станови, појате, штале и свињци после заразне болести.

Болнице одељују заразне болеснике од других. Имају не само нарочите собе, него куће за тај посао, после болесника, умр'о он или оздравио, његов кревет на коме је лежао, пропари се у нарочитом апарату. Соба иу се мора (у болници) огулити, у њој се запали сумпор да „раскужи,“ и тек кад се поново олепи и окречи и изриба, може се употребити за другога!

Ω.

Назарени.

Написао: **Јован Удицки**, срп. нар. учитељ.

Тиха и блага ноћ обукла је село у црнину. Уморни сељаци полегали, да одмарају своје трудне кости, које заморише дневним трудом и напором. Чак и лавеж паса слабо се где чује, јер улицом ретко ко да прође, па чак ни несташна младеж, која се преко дана сита и нашалила, и провеселила, а и проразговарала, па и уморила на радњи и моби; и она оставила себи ноћ за одмарање. Само пред кућом чича-Јефтином могао се чути тихи шапат двоје драгих, могли су се видети чича Јефтина лепа Мара и газда-Стеванов син Милутин.

Беху диван пар, једно лепше од другога, створени једно за друго. Волели се искрено и жарко, али чича-Јефта беше сиромах, а газда-Стеван богат, што им је на првом месту лепу срећу мутило. Родитељи им се одавна поназаренише, па и њих томе колу приљубише.

Милутин и Мара састаше се ето ноћу, да кажу једно другом своје зло и добро, да их тако крадом, ноћу, заједнички у самоћи деле, те што не могоше дању, учинише ноћу. Прилике им се дало више, када им се из дружине разболео један друг, који је из војништва дошао кући, што нехте да метне на себе оружје. Ту су се састајали, одатле је Милутин Мару пратио, одатле к њојзи на разговор долазио.

Разговараху тихо и нечујно. Жалио се драги својој драгој, како му је баба ни споменути неда, него му непрестано спомиње неку јединицу с многим „талом“, кћер некога старешине верних, из другога села, а Мара га је с болним срцем слушала и уздисала, али је драган тешио:

— Не бој се Маро! Бог је добар, он ће нам саслушати наше жеље и испуниће их.

— Неко иде! — Рече она.

Он се трже, одступи од ње даље и поче гласније пренемажући се:

— Да, ето... Наш друг, добри и верни друг Милош, испуњавао је верно закон божји. Љубио је ближње своје као самог себе. Непријатеље је волео, јер смо сви по Христовој науци браћа, па зато се оружја не хтеде да лаћа, него се одржао као прави верни хришћанин, мучен је био и те ће га муке удостојити вечнога блаженства, јер је за Господа страдао...

— Отишао је... Ко је био?

— Ја га не познајем... Маро! — Продужи Милутин. — Видиш ли ти како се претварамо...

— Ево га опет! — Уплашено рече она.

Он продужи:

— Знаш како у закону стоји: „Не уби!“ А Господ је рекао апостолу Петру, кад је ономе разбојнику ухо одрезао... — ту се обазре, не виде никога и рече: — Маро! Теби се то причињава само... Нема никога... Да продужим! Баба хоће, да узмем ону богату, јединицу у оца и мајке. Зар је то по Светом Писму, кад неко грамзи за сребром и златом... Не, није. Јел'да да није?

— Ево се тај зацело вратио натраг!

Дуго је нагађао, док једва пређе на Свето Писмо:

— У закону и то стоји: „Поштуј оца свога и матер своју, па ћеш бити срећан и дуговечан“... Али Маро! Кога да се плашимо Како да ти говорим из Светога писма, кад ми срце сада друго говори. Видиш да грешимо, страшно грешимо, баш тиме грешимо, што се пред другима правимо друкчији, него што јесмо. Отворено и слободно да ти рекнем: Ти ћеш само бити моја и ја сам готов, да се то одмах и испуни. Хоћеш Маро?

— Шта говориш то за Бога милога? Шта си рекао мало пре? Поштуј и слушај своје родитеље!

— Поштоваћу их као родитоље, али не могу послушати тамо где ми срећу хоће да убију. Што да кријемо истину, што да варамо и себе и свет? Биће мо оно, што смо и били! Зар не видиш Маро, да смо сто пута већи грешници, него што смо били. Па и наше старешине греше на свакоме кораку, а свој грех прикривају, праве се безгрешнима, а не знају, да су пред Богом окорели грешници.

— У... Шта говориш тако?

— Немам ли право?

— Идем! — И пође.

— Не Маро! Остани још мало! — загрли је и шапну јој: — Хајде самном!

— Шта говориш? Да ме водиш? Куда? Твоји нас неће...

— Хоће нас! Стрина ми је, знаш, сама самцата. Примиће нас као рођену децу, а ми ћемо се мучити и радити. Она ће у нама гледати сву радост своју, па још како ће се радовати, кад јој рекнем, да иде с нама код нашег попе, да нам опрости, што смо залутали па да нас и.... благослови.

— Слатки бабо! Моја мила најо! Па зар да вас оставим овако? Па што вас, а зар да погазим и оно, на што сте ме ви упутили? Не... Не могу.

— Погазићеш срећу моју. Послушаш ли ме, бићемо сретни и ја и ти, а погазити нећеш ништа, него ћеш се повратити ономе, што си била погазила.

Дуго се борила у загрљају драгана свога, док једном не изусти:

— Па хајде! Води ме!

Стрина их радосно дочекала. Беше сретна и пресретна, што ће поред себе имати њих двоје место деце своје. Сутра дан одведе их свештенику а после дужега времена и — венчаше се.

* * *

Прохујаше многе годинице и они сретно и задовољно проводише дане свога лепог брачног живота. Напредовали су и стекли трудом и радом свега, што им је за живот требало. Родитељи им се полако одсрдише и к њима чешће долажаху, да уживају у својим малим унуцима и унукама. Старци су остали они стари и призиваху и своју децу у своје коло, али им у залуд беше.

Десило се једне године, нађоше се оба старца код своје деце, а из друге собе чуо се глас најстаријег им унука: „Обшчеје воскресеније, прежде твојеја страсти увјерјаја...“

— Леп глас... Лепо пева! — рече деда Стеван.

— Лепо! — Одговори деда Јефта.

Мати радосна дозва малишу унутра, па да их обрадује још већма, рече:

— Дед декламуј ону песму, што си је декламовао о светоме Сави!

Старци се згледаше и као већ хтедоше изаћи, али их љубав према томе невином чеду задржа. Малиша поче декламовати. У песми беше исказано, ко је био свети Сава, шта све жртвовао за Српство и веру православну. Старци се боре да угуше сузе.

— Е још то није ништа! Да чујете само апостол, што ћу сада о Ускрсу читати? — И за час нађе књигу и отпоче: — „Первоје убо слово“....

И опет се не могоше уздржати а да га не саслушају и када је ишчитао, рече му деда Стеван:

— Богме лепо знаш! А од куда, тако си мали, па већ читаш апостол?

— Е, па господин каже, да сам ја најбољи ђак и најбоље читам словенски. Хоћете, да вам читам словенски? — И не сачекавши жељу њихову, лати се књиге и стаде из ње читати, а њима се од милине све ронише сузе из очију.

— А јел'те, — окрену им се малиша, — зашто ни ти деда, а ни ти, никад не дођете у цркву, да чујете кад ја почињем: „Амин“, „Господи помилуј“, „Тебје Господи“ па „Подај Господи“, — рече им појући. — Како Милан деда-Јовин кад почиње, па кад изађе из цркве, он дочека његовог деду, кад и он изађе из цркве, пољуби га у руку, па му деда даде петак. Мени деца кажу, да сте ви бугери, па се и мени ругају бугер, а ја нисам. Је ли нано да ми нисмо бугери, ми имамо нашу цркву, а они немају?

Мати ћуташе и плачним очима радовала се збору чеда свога.

— Деда! — настави малиша деда-Стевану. — Хоћеш ми за врбицу купити онако звонце, као што је купио Милану његов деда... Ху, није да звони... Тако бих волео... Нана ће ми и нове хаљине сашити... Је ли деда, — окрену се деда, Јефти, — кад се носи врбица ми се сећамо на онај дан, кад је Господ Исус Христос јашио на мазги и кад је ушао у град Јерусалим, а њега су сви дочекали са гранчицама.

Деда, као да га је нешто стегло у грлу, једва изговори:

— Јесте! Тако је!

— Па ћу добити и ситхар. Ух, само да ми је добити онако звонце! Хоћеш ли деда купити?

— Хоћу! — одговори деда Стеван, а сузе тек што не потекоше из очију.

— И мени зонце! — најмлађи ће тек.

— Хоће и теби деда! — рече деда Јефта.

— Деда! — Окрену се малиша првоме деди, па онда другоме. — Деда! Дођите и ви на Ускрс у цркву, да ме чујете само како ћу очитати апостол, да кад вас виде моји другари, онда ми се неће више ругати бугер. Хоћете доћи? Дођите! Јел' да ћете доћи?

Хоћемо! — Рекоше оба старца и изађоше, а мати оста пуна радости, чекајући свога војна, да му јави нову радост.

Изађоше и улицом ћутећки иђаху, и једва тек при растанку отпочеше разговор:

— Осрамотисмо се Јефто пред тим дететом!

— Осрамотисмо богме! — рече.

— Жао ми је да се одбијамо од њих! Деца су нам.

— И мени Стеване! Него гледај разговарај се с твојима код куће, а и ја ћу с мојима, па знаш, да ти баш истину кажем, ја сам чврсто наумио, да ми будемо, овај,... шта смо и били.

Тако је и било. Причестише се и о Ускрсу обојица са сузним очима слушаху свога унука, где танко гласовито започе: „Первоје убо слово...“

Митровица, 1904. године.

Заборављена тврђа.

Роман у три дијела
од **В. Н. Немировића-Данченка.**
С руског преводи: **Вељко Лукић-Новица.**

(Наставак) (102)

Сељаци отварали трговине, а овамо нису имали робе ни за два абаза*) Ма шта да се радило, да се бар из Тифлиса створи нешто боље од полудивљих аула — било је све узалуд. Грузинци вјеровали су чврсто у своје пословице, које веле „да не ваља оставити ни старе куће, ни старог пута, ни старог пријатеља“. Они су знали „да је болест, на коју су се свикли, боља од веселља, на које се нијесу свикли“, и не дадоше се да наведу на никакве новотарије. Тако проживи Тифлис до Паскевића, па и за његове управе почеше зидати боље куће, и то изван вароши, једино Јермени, који су били способнији и раније од Грузинаца схватили користи новог стања ствари. Требало је продрмусати картвелске мозгове сјајном епопејом персијских ратова, лупати по уобразиљи Тифлисаца јунаштвом руске војске у Ирану, па да се пренe. Војска вратила се са огромним плијеном. По чаршији причало се, да су на силним колима отпремили у Петроград перзијско злато, скалупљено у форми цигаља. Перзију је Паскевић толико сатр'о, е су се сви овдје осјећали потпуно сигурни, и први пут послије многих ужасних година несретни народ дахну слободно. Руси постадоше за њ неки идоли. Нас, наше обичаје, наш начин живота готово су обожавали. Граница частољубља најбољих грузинских породица била је, да удају своју кћер за руског часника. Разумије се, да не могоше у досадашњим прљавим, смрдљивим и тијесним земуницама дочекивати побједитеље. Јермени почеше од реда да зидају куће повеће и почешће, придржавши пљоснате кровове и спољашње доксате, који такву колоритну и бајну красоту придају топлом и баснословном југу. Прву такву велику кућу подиже у Тифлису у тридесетим годинама Зубалов, а кад је цар Никола посјетио 1837. године Тифлис, не могаше у читавој вароши наћи за њ бољи стан од те куће. У кратко, кад је дошао овамо Воронцов, који је познавао Тифлис по причама из старих добрих времена као варош цркава и дворца, затече он овдје пола разрушена смрдљива гнијезда, јадне збијене гомиле кућа, без улица и тргова, неку непровидну збрку варошких грађевина, које као да су с неба пале у гомилу и остале ту непомичне, и непрегледан лавиринат пљоснатих кровова, тајанствених пријелаза, уских тамника, уличица, сличних пукотинама, сакала, што се успеше на туђе кровове, земуница, прилијепљених на те сакле, читаву паучину ходника и басамачића, које се, Бог би га знао, на што ослањају. Све то било је, дакако, живописно, и чисто тражило свог мајстора да вргне на платно ту мјешавину, али је ту било и ужасно загушљиво, свуд је текла крв од закланих оваца, авлије нигдје, и сво ђубре бацало се на сокак. Свуд попала дебела прашина, од које се ништа не распознаваше, и тек раскошни јавори и смокве, те зелени купињаци, даваше идиличну драж тој новој Авгијевој штали! Воронцов показа се овдје као прави Херкул. Морамо се дивити генију тог човјека, који је умио створити све из ничега, куд год га је бацила судбина. У њега не бјеше тек чврста воља, него воља творачка: ум свестран, који је опажао све, и цјелину и појединости, не испуштајући ни у најзамашнијим пословима из вида, што би кратковидим људима изгледало као узгредно, и без свезе са тим послом. Воронцов био је за Тифлис исто оно, што је и Петар Велики био за Русију, тек што је ново вријеме доносило са собом и нове начине.

*) перзијски новац, од прилике 60 потура.

(Наставиће се.)

НАЈВЕЋИ ИЗБОР КУЋЕВНОГ НАМЕШТАЈА
Филлијала **БОЖИЋ И МЕЦИНГ** Нови Сад
ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ И ТВОРНИЦА
У ОСЕКУ

Новац остаје у српским рукама ако паваримо код Срба трговаца. С тога умољавамо српску публику, нека при куповању намештаја изволи посетити нашу добро снабдевену радњу, у спаваћим соббама, ручаоницама, салонима, тако исто у тапецираним стварима.

За јефтину и солидну послугу јамчимо.

Цене врло снижене.

Примамо на израду намештај по жељи и сваком нацрту. За што бољи одзив молимо.

СВОЈ СВОМЕ!

1079 5—52 С поштовањем **Божић и Мецинг.**

НА БУДИМПЕШТАНСКОЈ ИЗЛОЖБИ ВЕЛИКОМ МЕДАЉОМ ОДЛИКОВАНА
ТВОРНИЦА ТОРОЊСКИХ САТОВА И ЛИВНИЦА ЗВОНА

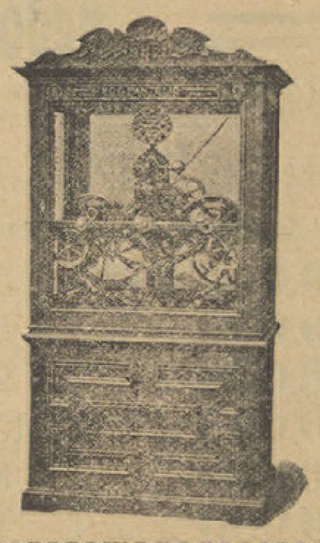

П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА
У ЗЕМУНУ

израђује **нове торњске сатове** сопствене конструкције; лије и прелива
НОВА ЗВОНА
по најновијој системи (хармонично удешена),
козе за звона
од кованог гвожђа.

Мањим општинама дајем уз отплату на више година. 177 6—

1854. Основана 1854.

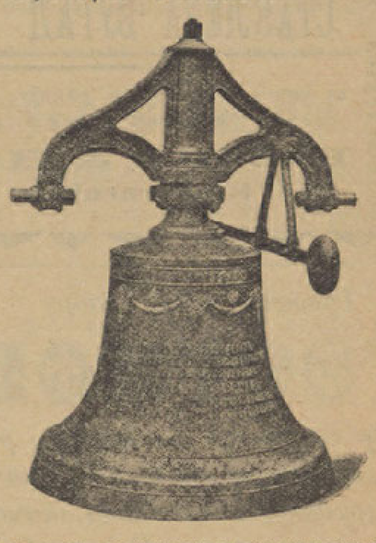

● НОВО-ОТВОРЕНА ТРГОВИНА ПОКУЋСТВА ●
у ПАНЧЕВУ.

Цене јефтине — Избор велики — Послуга солидна.

П. н.

Част ми је врло поштованом грађанству као и целој околини до повољног знања ставити, да сам на овдашњој „Јелисаветиној пијаци“ бр. 1. на првом спрату отвори

Велику трговину Намештаја и
Радионицу за Тапетарску робу као и Атеље за Декорацију.

Подузеће ово водити ће се у погледу каквоће избора робе као и послуге, на подпуно солидан начин, а подупират ће ме у том велико искуство радећи у страним земљама, по већим градовима.

Најразличитију робу у изваредном великом избору уз умерене цене држаћу на стовариштy.

Покућство од сваковрсног дрвета **у старо-немачком стилу у Сецесион** и у **Барок** стилу а у разним бојама.

Покућство од Месинга и жељеза,
Покућство политирано по свакој цени
Слике св. Иконе и Огледала
Тепихе за Диване Moquet go Bagdada
Дечија колица и Кревета Тапетарске робе као
Салонске гарнитуре, Диване и Модроце и у опште сваковрсне робе по најнижој цени

Позивајућ најучтивије на многобројни посјет моје трговине биљежим

Продаја за готов новац и на одплату.

276 2—3 с особитим поштовањем **Чедомир Петровић.**

По високој кр. земаљској влади проглашена лековитом водом рудницом
чиста алкаличко-муриатичка
Апатовачка киселица
није само најбоље и најздравије
столно пиће
је и најкориснија и најгласовитија
лековита вода

која је од првих лијечничких ауторитета препоручена и дјелује ненадкриљиво код болести желудца, плућа, грчљана, разних катара, астме, мјехура, каменца, хемероида (златне жиле, катеклих и зрнатих јетара, жгаравице и разних женских болести. 162 12—100

Одликована са 18 златних и сребрних колајна.

„Управитељство врела Апатовачке киселице“
Загреб, Илица број 17.

Добива се у свим лекарнама, трговинама миродија, ресторацијама и гостионама.

За женску

ТОАЛЕТУ

нека је поштованој публици у великом стилу удешени **АТЕЉЕ**

славно признате ВЕЛИКЕ ФИРМЕ

D. LESSNER, Wien, VI. Mariahilferstrasse 81–83.

најтоплије препоручен. **Гарантирана добра израда!**

Особито лепи модерни журнали са илустрацијама са описом као и мустре од вунених штофова, свилених штофова као и штофова за прање на захтевање шаљу се бадава и франко.

Модни вунени штофови од 24 новч. до 4 фор. 30 новч.
Модни свилени штофови од 95 новч. до 4 фор.
Модни штофови за прање од 12 новч. до 2 фор. 50 новч. 6—12 191

При поруци нека се изволи на овај лист позвати!

Подрумска бурад будућности
јесу
СТАКЛЕНА БУРАД У ЦЕМЕНТУ

за вино, пиво, ликер, ракију, спирит, петролеум, етерична уља и т. д. фирме

Rostock & Hoffelner,
309 **Klosterneuburg b. Wien.** 1—12

400 000 хектол. у промету. Треба тражити проспекте.

Тражим једну добру

ГОСТИОНИЦУ,

коју би могао 1. маја п. р преузети. Молим да се означе услови и иначе ближе извешће о дотичној гастионици, како би на понуду могао одговорити. Волео би, да је у Бачкој иста радња. Писма треба упутити на администрацију „Заставе“ под шифром: **„Добар гостионичар“.** 308 1—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

К. МАТИЋА

у НОВОМ САДУ

потребује старијег спомоћника, који је вешт продавац. Ступити може одма, или за 14 дана. 2933 3—

Одликовано 1900.

Dr. OTO

Племен. од Пиркоција

(призваћа се из мирисавих биљака) греје и јача тело, унапређује апетит и варење. Добија се оригиналним бутељама у скоро свима шпецерајским деликатесним

Kraft-Bitter-Liqueur.

трговинама и дрогеријама. Главно стовариште за Аустро-Угарску: L. Stein & Robitschek, WIEN, III., Dianagasse 6.

Одликовано 1900. Одликовано 1900.

Добија се:

код г. Драгутина Ненадовића, Нови Сад
код г. Јосифа Кулунџића, Земун
код г. М. Петковића, Инђија
код г. Велимира Радака, Митровица
код г. Босковица и Гутмана, Осек.

3—8 244

!ОСОБИТА СРЕЋА КОД ТЕРЕКА!

недостижима

је срећа, која нашој главној колектури наклоњена. Већ више од 15 милиона круна добитка за кратко време смо нашим поштов. муштеријама исплатили; само за последње време

250 2—8

највећи добитак и то:

велику премију од 605.000 круна на бр. 57.080

као и добитке од	100.000 К	на бр. 74366	као и добитке од	80.000 К	на бр. 83061
„ „ „ „	100.000 „	„ „ 52528	„ „ „ „	70.000 „	„ „ 81171
„ „ „ „	100.000 „	„ „ 94780	„ „ „ „	70.000 „	„ „ 5498
„ „ „ „	90.000 „	„ „ 109780	„ „ „ „	60.000 „	„ „ 51613
„ „ „ „	90.000 „	„ „ 83610	„ „ „ „	60.000 „	„ „ 76347
„ „ „ „	90.000 „	„ „ 92787	„ „ „ „	50.000 „	„ „ 4036

и осим та још многи други велики добитци.

С тога препоручујемо, да се суделује у овој класној лутрији, која даје највеће добитке у читавом свету. — У идућој 14. угарској класној лутрији опет ће од

110.000 лозова 55.000

са новчаним добитцима бити вучени, а укупно ће се за неки 5 месеци извући лозови са добитцима од

14 Millionen 459.000 Kronen

in ca. 5 Monaten verloost.

Der grösste Gewinn beträgt im glücklichsten Falle:

1,000.000 Kronen.

Speciell 1 Prämie mit **600.000**, 1 Gewinn à **400.000**, 1 à **200.000**, 2 à **100.000**, 1 à **90.000**, 2 à **80.000**, 1 à **70.000**, 2 à **60.000**, 1 à **50.000**, 1 à **40.000**, 5 à **30.000**, 3 à **25.000**, 8 à **20.000**, 8 à **15.000**, 36 à **10.000**, und noch viele andere; zusammen **55.000** Gewinne und Prämie im Betrage von **Kronen 14,459.000.**

По углављеном плану уплата за оригинални лов I. класе износи:

За 1/8 ориг. лоза ф. —·75 или К 1·50; за 1/4 ориг. лоза ф. 1·50 или 3 К
„ 1/2 „ „ „ 3·— „ „ 6·— „ 1/1 „ „ „ 6·— „ 12 К

и разашиљу се са поузећем (Nachnahme) или кад се новац у напред пошаље. Званични план бадава. Поручбине на оригиналне лозове молимо да се најдаље до

17. априла о. г.

са пуним поверењем на нас шаљу

A. TÖRÖK & Co.

Највећа трговина Угарске са класном лутријом.

BUDAPEST.

Одељење класне лутрије наше главне колекције:

Centrale: Theresienring 46. a. I. Filiale: Weitznerring 4 a, II. Filiale: Museumring 11 a. III. Filiale: Elisabethring 54 a.

Порука, коју треба одсећи. Herren A. TÖRÖK & Co., Hauptkollecteure, Budapest.

Молим за пошиљку ..... оригиналне срећке I. класне кр. угар. повл. класне лутрије са званичним планом извлачења.

Свота од ..... Кр. { треба се уз поузеће подићи / следи са поштанском упутницом } Што се не жели, молимо да се превуче.

Тачна адреса .....

НОВ

хидро-електро-механички терапеутични лековит завод

у великом и модерном стилу, лечење ладном водом купатила електр. светлошћу и у кадама, завод за инхалирање, ваздушне коморе, ормани са врућим ваздухом и паром, електр масажа, сунчана купатила и гимнастика.

ROHITSCH SAUERBRUNN

Steiermark.

Жељеница, поштта и брзојав. Проспекти бадава.

Доказано место

за болести стомака, црева, црне џигерице и бубрега, против кроничног затвора, шљунева, жучног камена, гојазности, срдобоље, катара, ждрела и грклића. Снажни лековити извори налик Карлсбаду и Маријенбаду; дивни положај, ваздух пун кисеоника и слободан од прашине, модерно уређење, живахан друштвени живот. 2—7

Одавна су ме мучили живчани болови у куковима и није за мене било више наде, да ћу се излечити, јер сви лекови, што сам их употребљавао, мало ми олакшаше болове, али за то болови биваху све јачи и жешћи, кад се повратише.

Саветоваху ми да опробам ликер господе Р. и Г. Година, из Трста, Па, може ли се веровати? После друге флаше дигох се из кревета а после треће био сам потпуно излечен.

Господи Годину неизмерно благодарим, и потписујем се одличним поштовањем:

Кадине, 28. маја 1901.

25 11— **Доменико Менестрина.**

КВИЗДОВ-ФЛУИД

(марка „змија")

Флуид за пешаке.

Старо признато дојет. коси. средство за мазање за јачање и снажење жила и мускула човечијег тела. Од пешака (туриста) бициклиста, јахача са успехом употребљавано, за јачање и оснажење после већих пешачења.

Цена 1/1 флаши 1 кр. — п.
Цена 1/2 флаши 1 кр. 20 п.
Прави се добија у свима апотекама.

180 2—10 Главно стовариште:
Franz Joh. Kwizda ц. и кр. аust.-уг.; кр. румун. кнежевине, бугарски двор. лиферант.
Kreis-Apotheker, **Korneuburg bei Wien.**
Илустроване ценовнике на захтев бесплатно — франко.

ДОМАЋИ ПРОИЗВОД!

● НОВИНА ●

KLEINOSCHEG SEC

170 8—25

Производ

прве врсте.

Подруми шампањца

БРАЋЕ КЛАЈНОШЕГА

ц. и кр. двојаких набављача

БУДАФОК.

Штајерско земаљско

КУПАТИЛО НАЈХАУЗ КОД ЦЕЉА

(Neuhaus, bei Cilli)

припознато топло алкалично купатило од 31°C. и гвожђаком изворском водом за пиће. 397 метара му је висина изнад мора. Жељезничка станица Целје (Cilli). 8 сати удаљено од Беча и од Будимпеште, 4 сата од Загреба а 3½ сата од Трста. Топла купатила, употреба гвожђане воде под лекарским надзором, електрична купатила, лечење хладном и топлом водом, лечење шведском гимнастиком, електрицитетом итд. 228 2—10

Изврстан успех лечења

код женских болести, болести живаца, костобоље, реуме, болести мокраћне бешике итд. Свана врста провођања и забаве, купалишна кад: музика, читаоница, дворана за играње, биљар, Lawn-Tenis и Ping-Pong, куглана, изврсне гостионице, балови, концерти, лов, риболов, дивно шеталиште, поштанска и телеграфска станица. Умерене цене.

Директор и купалишни доктор Dr. Hiebaum. Обавештаје и проспекте шаље управа купатила бесплатно. Сезона почиње 1. маја траје до 1. октобра (п. р.)

Продаја куће у Инђији.

Потписани као заступник Сигмунда Вајса из Инђије, стављам до знања, да ће се **дана 24. априла** *1904. у 11 сати пре подне код опћ. поглаварства* **у Инђији** *одржавати добровољна јавна дражба кућа Сигмунда Вајса под кат. чест. број 1571. са кућом бр. 637. са 10. □° бр. 1572. кућа бр. 696. са 1. J. 160. □°.*

Дражбени услови могу се код потписаног и код опћ. поглаварства у Инђији сазнати.

Рума, 29. марта 1904.

Кр. јавни бележник

1—3 310 **Др. Јован Шевић.**

СТЕЧАЈ.

Код **Митровачке Штедионице** упражњено је смрћу Љубише Михајловића место

КЊИГОВОЂЕ.

Са овим местом скопчана је плата од К 2400·— са изгледом на повишицу и промакнуће на место деловође са првобитном платом од К 3000·—

Од компетената се захтева: да имају не само потпуну стручну теоретичну, него и ваљану практичну спрему; да знају осим српски, добро говорити и кореспондирати немачки и да су у стању положити правилима прописану јамчевину у висини годишње плате.

Понуде, снабдевене са свима потребним сведоџбама, треба поднети потписаној управи до 2. (15.) марта о. г.

Ступање може бити одма по обављеном избору.

У Митровици 7. априла 1904.

УПРАВА

314 1—3 **Митровачке Штедионице.**

ДВА СТАРИЈА СПОМОЋНИКА

један за **мануфактуру** и један за **шпецерај**, који **немачки, српски и романски** говоре, нека шаљу своје понуде

Петру Штефану

1—2 311 у Перјамош.

Сејачице за кукуруз

сопствене израде, са 4 луле, растојање 24 цола. За добар рад и израду гарантујем.

С поштовањем

Д. Јасић,

3—4 269 Житна пијаца бр. 16.

СРПСКА ЗЕМЉОРАДНИЧКА ЗАДРУГА У ИЛОЧИЦИ

имa на продају

10 вагона кукуруза

лепих и потпуно здравих. 305 1—1

Ако ћеш да купиш!!!

Имам на продају **меда** у бурету врена, од пчеле радилице купљена с цвета багренова. То је био медни сок цвета мирисава, сад је мед самоникле биљке. Евот' дајем ове цветне чашице меда пробу, каква је самоникле биљке, да више купиш робу. Мед продајем по цени кол'ко кила тол'ко круна за килу, моје пчеле радиле га у цвету биљке. Биљину ћеш пчеларења мог у „Застави" читати, да је лек самоникле биљке лековит' прогласити код пчелара и трговца

Константина Стојановића.

У Баноштру, 25. марта 1904. 313 1—

ФАБРИКА 51 6—25

Жалузија, ролета,

дрвених и гвоздених капака за прозоре и дућане.

Г. СКРБИЋ

Загреб, Илица 40.

препоручује своје признато солидне, тачне и јефтине фабрикате.

Ценовници бадава и франко.

Имам на продају **двоја каруца**, затворена, 4 коња, амове итд. Купци нека се изволе обратити

Ђоки Глигоревићу

303 1—1 у Руми.

СТЕЧАЈ.

Потписана задруга тражи

благајника,

са свршеном трговачком школом. Годишња плаћа 1440 круна са четири годишња доплатка од 240 круна. Јамчевина у висини плаће у готовом новцу или у државним папирима. Рок пријаве до 18. априла по ст. кал.

УПРАВА

Српске задруге за штедњу

1—3 307 **у Митровици.**

Адресар.

Под овим насловом доносићемо **АЗБУЧНИМ** *редом (и по местима и по презименима) фирме и имена трговина, занатлија, гостионичара, новчаних завода, разних подузећа, адвоката, лечника и т. д. — Ове ће адресе излазити 50 пута годишње, и то 30 пута у бројевима од петка, који су распрострти у више хиљада примерака. Околина која долази у та места била би обавештена, где да се обраћа за своје потребе. А и иначе ако хоћемо да радимо један с другим, треба да се знамо и познамо. — Они, који још нису уврћени молимо да се обрате администрацији „Заставе".*

Будимпешта.

А. Мудрински, ципелар, vás u. kerepesi út sarok.

Бела Црква.

Браћа Ђорђевић-Нанчић мануфактурна и моде трговина, „код белог голуба" у сопств. кући.

Коста Костић, шпецераја и дивљачи трговина.

Вел. Бечкерек.

Живојин Терзин, мануфактура код Баче свирца.

М. Михајловић-Арковчанин, памучар. трг.

Новчани завод:

Српска задруга за штедњу.

Плаћа на улоге 4½%, а својим члановима 5%.

Држи цензуру сваког раденог дана.

Беч.

Перо Деспић,

Главно заступништво Краљ. Срп. Извозне Банке за Аустрију, Nro I. Fleismarkt 19. Wien.

Ст. Бечеј.

Стева Живковић, лепедер, црквена ул. 1031.

Брод н. С. (Славонија).

Осигурање живота и рента.

Иса Меркадић, заступник чувеног друштва „Атлас" у Бечу.

Винковци.

Филијала творнице намештаја и покућства:

Божић и Мецинг из Осека.

Вировитица.

Филијала творнице намештаја и покућства:

Божић и Мецинг из Осека.

Вршац.

Сава Томић-Печена, хотелијер код „Париза".

Вуковар.

Никола Бингулац, кројачка радња, гл. пијаца.

Нова Градишка.

Новчани заводи:

Српска Штедионица као задруга.

Одобрава камату на улоге својим члановима од $5^1/_2$% чисто.

Цензура сваког четвртка.

Радован Симић, мануфактурна и помодна радња,

Радослав Марковић, насљедник Шандора Фусара, трговина шпецераја, боја и деликатеса.

Никола Вилић трговина коже и све врсти готове обуће.

Паја Јоцић, прва казанџијска радња.

Дарувар (Славонија).

Пајо Поповић, трговина кожарска, гвожђарска, шпецерајска, мануфактурна, оружја, барута, сувом и сољеном рибом.

Доња Тузла (Босна).

I. босанско подузеће, за извоз босанских производа

Ђорђа Ал. Васиљевића, протоколирана фирма 1891. год.

Жабаљ.

Коста Михајловић, шпецерајска, гвожђарска, и креча трговина и гостионица.

Новчани завод:

I. Задруга Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу.

Плаћа на улоге 6%. — Дани цензуре су вторником и суботом.

Загреб.

Г. Скрбић, фабрика жалузија и ролета, Илица 40

Земун.

Др. Јован Радивојевић-Вачић, адвокат.

Др. Миливој Бабић, браниоц у казнен. стварима.

Миливој Савић, трговина мешовите робе, продаја шљивовице и вина у боцама, као и на велико.

Ириг.

Ђорђе Пуљо, гостионичар и хотелијер.

Лазар Недић, стаклар преко од велике чесме.

Горњи Карловац.

Никола Дубајић, гвожђарска трговина.

Миле Куга, гвожђарска трговина.

Браћа Милићевић, мануфактурна трговина.

М. Влатковић, трговина готовог одела.

Срем. Карловци.

Новчани заводи:

Народна Кредитна Банка

деоничарско друштво

прима улоге и плаћа на исте 5%.

Вински продуценти:

Др. Ђорђе Красојевић адвокат и заступник српских народних црквених фондова.

Др. Миша Михајловић, градски физик, вински продуцент.

Петар Ршић, воскар и колачар.

Ђорђе Секулић, мануф. и кратке робе трговина.

Ст. С. Јанковић шпецерајска трг., главна пијаца.

Ст. П. Момчиловић шпец. трг., коже и вина.

Велика Кикинда.

Светозар Новаковић, уметнички бравар.

Сергија Којић, дрворезац и позлатар.

Ђура Милић, трговина разне пернате живине.

Младен Кристифоровић, кројач, главна ул.

Петар Ракић кројач свештенич. и мушког одела.

Милош Тешић кројач војног и цивилног одела.

Миливој Лотић, мануфактурна трговина.

Никола Милић, месар, продаја масти и сланине.

Стеван Радонић, израда црквених утвари.

Урош Малогајски, папуџија.

Милан Вукић, сарач.

Васа Гајин, дрндар и кабаничар.

Миша Ђуричин, четкар.

Пециво ракије и трговина шљивовице и комовице:

Ђока Недучин и друг.

Шпецерајске трговине:

Мил. Т. Мирков „код лубенице", код срп. цркве.

Александер Ранков.

Митровица.

П. А. Искрић, галантеријско-помодна трговина.

Ник. Ненадовић, шпецерајска трг. код Арапина.

Радивој Николајевић, шпец. трг. на вел. и мало

Велимир Радак, шпецерајска трг. код „Лава".

Продаја и куповина малих и великих дуката.

Мирослав Спајић, мењачница.

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу

прима улоге по 5%, есконтује менице са умереном каматом, стање главнице изнаша 31. децембра 1903. Круна 57978·64 — резервни фонд К 5452·23

Срп. ципеларска задруга, »Српски Дом.«

Ново уређено са ацетил осветљено свратиште:

Тале Стефановић, близу главне пијаце.

Погребно подузеће „Хуманитет"

Ђоке Давидовца.

Нови Сад.

Адвокати:

Др. Миливој Григоријевић, грчка ул. 10.

Др. Бранко Илић, ћурчијска улица број 11.

Др. Паја Јанковић, грчка улица број 7.

Берберн:

Владимир Угришић, лебарска улица број 6.

Вељко Попадић-Американац, ћурчинска ул. 21.

Винарска радња:

Александар Адамовић, пецара комовице, шљивовице и коњака, — продаја на мало, господска улица број 8. и житна пијаца број 10.

Воскари и колачари:

Мија Чупић, ћурчијска улица број 30.

Галантеријско-помодне трговине:

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Гвожђарске трговине:

М. Вулпе, ћурчијска улица.

Антон Георгијевић, код „Златног звона", главна улица број 4., преко од владичиног двора.

Гостионичари и хотелијери:

Стева Димитријевић, код „Беле Лађе".

Тима Јерковић, кисачка улица.

Вуја Пуповац, лебарска улица број 3.

Јован Ђорђевић, темеринска улица број 17.

Ђурица Ракић, темеринска улица број 31.

Стева Видаковић (Врга), темеринска ул. 35.

Зидари:

Васа Каћански, Фрање Листа улица број 7.

Босанска кафана са конаком, футошка ул. бр. 18.

Мехмед Арнаутовић-Тешњак.

Јорганџије:

Зорка Милићева, житна пијаца бр. 11.

Казанџије:

Творничар ракински казана, и пероносепорни штрцаљака

Милан Т. Јовановић,

ћошак, Лазарева улица бр. 14.

Књижаре:

Глиша Лазаревић, дунавска улица број 5.

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Творница каруца и кола:

Јован Мунћан, кисачка улица.

Књиговезачке радње.

Милан Манојловић, ћурчијска улица бр. 6.

Кобасичари:

Филип Михајловић, продаја масти на велико и мало, житна пијаца.

Кројачке радње:

Витомир Ф. Куруца, дунавска улица број 4.

Мита Томић, кулунџија, преко од саборне цркве.

Лекари:

Др. Јефта Стојаковић, главна улица бр. 25.

Др. Ђура Трифковић, главна улица број 24.

Мануфактурне трговине:

Петар Матић, код „Беле Лале", главна ул. 11.

Мануфант. памука и срп. платна тргов. „код 2 чобана"

Косте П. Миросављевића, ћурч. ул. бр. 24.

Гавра Ј. Полит, код „Златн. Лафа" гл. ул. 15.

Мерници:

Стеван Славнић, главна улица број 25.

Стално стовариште пољопривредних машина и примање разновресних машинских репаратура

Д. Јаснић, житна пијаца бр. 16.

Новчани заводи:

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду

Основана 1870. год.

Цензура: сваког понедељника среде и петка, свагда у 10 сати пре подне.

Српска Учитељска Новчана Задруга

у црквеној кући, житна пијаца број 3.

Стовариште мушког и женског одела:

Капамаџија и Бонди, главна улица број 3.

Осигурање живота и ренте:

Коста Шипош, гл. инспектор за Бачку и Срем „холандског осиг. друштва" — Петефи ул. 30.

Опанчари:

Прва Српска опанчарска задруга, у Чавићевој кући, главна улица бр. 6.

Памучарска трговина:

Јован Т. Чавић, код „Преље", главна улица.

Погребна подузећа:

„**Конкордија**" Ђуре Стојковића, ћурчијска ул. 15.

Паја Марковић, дунавска улица.

Филијала творнице покућства:

Божић и Мецинг, из Осека, дунавска улица.

Папуџије:

Милан Радујков,

Подузимач за иконостасе — Христове гробове.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Радња свештеничких хаљина, појасева и шешира:

Никола Ивковић, дунавска улица.

Трговина са рибом на велико и мало:

Фрања Ловрековић, Сечењијева улица 9.

Сарачи:

Тодор Никетић-Бошко, дунавска ул. 10.

Фабрика сирћета и сирћетне есенције:

Милан Лакић и др. главна улица.

Стовариште надгробних споменика:

Паја Марковић, дунавска улица.

Стаклари:

Тоша Алабурић ћурчијска улица бр. 12.

Сликарски уметнички завод:

Иван Ј. Стојковић, главна улица бр. 25.

Трговина црквених утвари.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Цветарница и вртарница:

Војина Јовановића, дунавска улица бр. 3

Ципеларске радње:

Младен Ивошевић, у кући Матице Српске.

Кузман Јуришић, дунавска улица бр. 22.

Ћурчијске радње:

Милан Винокић, ћурчијска улица број 8.

Гавра Нецков, ћурчијска улица број 16.

Ђорђе Пушић, ћурчијска улица.

Шпецерајске трговине.

Ђока Мољац, кисачка улица.

Драгутин Ненадовић, трговина шпецераја и деликатеса код „Белог Орла", ћурчијска ул. бр. 10.

Стојановић и Радовановић „код лафа" гл. ул.

Шпецераја, материјала, боја и варива трговина на велико и мало.

Никола Димовић, код „Црвеног рака".

Штампарије:

Српска штампарија Браће М. Поповића.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Трговина свештеничких шешира и ћелепуша:

Петар Маркуш, главна улица.

Осек.

Творница покућства и ателе за декорације:

Божић и Мецинг, горњи град.

Панчево.

Ђура Димитријевић, житарска трговина.

Др. Стев. Јовановић, лекар, Громонова ул. 6.

Новчани заводи.

Прва панчевачка среска ратарско-занатлијска задруга за штедњу и предујам.

Плаћа на улоге 5%.

Цензура се држи: уторником и петком.

Обућарска радња. Основана 1861. го .

А. Милорадовић, Велико стовариште чизама, ципела и папуча на мало и велико.

С. Суботић, стаклар, преко од св.-савског дома.

Шпецерајске трговине.

Рада Јовановић код „Грозда" код успен. цркве.

Д. Ђонин, код „Златне Крушке".

Нем. Паланка.

Гвожђарска и шпецераја трговина:

Марко Марцикић.

Перлез.

Коча Поповић, мануфактурна и шпецераја радња.

Коста Ракић, мануфактурна и шпецераја радња.

Рума.

Помодно-мануфактурна и конфекциона радња:

Бранко М. Спајић, „код златне круне."

Данило Удицки, шпецерајска трговина.

Бранко Богдановић, шпецерајска трговина.

Новчани заводи:

Румска Штедионица

(основана 1871. год.)

уплаћена деоничка главница К 60,000. Резервни фонд К 180,000. Улоге укамаћује са 4%.

Ђорђе Петровић, штампар.

Сегедин.

Милан Недељковић, власник извора горке воде

Велимир Јовановић, шпецераја и боје радња.

Шандор Мајски, шпецерајска трг. iskola u. 3.

Сомбор.

„**ГОЛУБ**" лист за српску младеж, излази већ 26-та година, годишња претплата 3 круне. Могу се сви бројеви од почетка ове године добити.

Јаша Гргуров, гвожђарска трговина.

Паја М. Бикар, мешовита радња са сиром.

Душан Даљчев код „Даљца", мешовита и пића трговина. Стовариште сомборска сира.

Даша Грујић, памука и мешовита трговина.

А. М. Антић, стовариште пива.

Стеван Николић, шпецерајска трговина.

Темишвар (Јозефштат).

Милан И. Мађарев, мануфактуре и памука.

Чаково.

Браћа Миче насљедник, мануфактурна трго

М. Чарнић, шпецерајска трговина, главна пијаца.

Шид.

Милан Шалош, гостионичар и хотелијер.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.